

Документ 695-2020-п, чинний, поточна редакція — **Прийняття від
05.08.2020**

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
від 5 серпня 2020 р. № 695
Київ

Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити [Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки](#) (далі - Стратегія), що додається.
2. Міністерству розвитку громад та територій разом з іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями забезпечити у тримісячний строк розроблення плану заходів з реалізації Стратегії.
3. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади забезпечити врахування положень Стратегії під час розроблення та реалізації стратегічних та програмних документів у відповідних галузях.
4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям забезпечити у шестимісячний строк приведення регіональних стратегій розвитку у відповідність із Стратегією.

Прем'єр-міністр Д.ШМИГАЛЬ
України
Інд. 82

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 5 серпня 2020 р. № 695

ДЕРЖАВНА СТРАТЕГІЯ регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Загальна частина

Ця Стратегія розроблена на виконання Указу Президента України від 20 вересня 2019 р. [№ 713](#) “Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції” та відповідно до [Закону України](#) “Про засади державної регіональної політики”, постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. [№ 931](#) “Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів”.

Ця Стратегія є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.

Ця Стратегія визначає генеральний вектор сталого розвитку регіонів та розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. [№ 722](#).

Необхідність підготовки цієї Стратегії викликана завершенням строку реалізації [Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року](#), а також наявністю нових викликів, які постали перед Україною протягом останніх семи років і суттєво впливають на ситуацію в регіонах, а також на якість життя жителів міст і сіл.

Протягом дії [Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року](#) в Україні створено юридичну основу та запроваджено нові підходи для стратегічного планування та фінансування регіонального розвитку. **Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на засадах децентралізації, яка успішно реалізується з 2015 року**, створила нові можливості для розвитку територіальних громад. Бюджетна децентралізація

спричинила суттєвий перерозподіл бюджетних ресурсів на користь місцевого самоврядування.

Незважаючи на це, ще не відбулося реальної конвертації нових можливостей для розвитку територіальних громад та регіонів у кращу якість життя людини незалежно від місця її проживання. Так само немає відчутних змін у зміцненні партнерських відносин між регіонами, зменшенні міжрегіональної та внутрішньорегіональної диспропорції за показниками економічного розвитку та якості життя людей.

Першочерговими завданнями нової регіональної політики є прискорення економічного зростання регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності на основі ефективного використання внутрішнього потенціалу, створення нових робочих місць, покращення зайнятості населення, створення умов для повернення на батьківщину трудових мігрантів. Саме це може дати швидке та стійке зростання рівня якості життя людини незалежно від того, де вона народилася, де проживає зараз і де буде проживати у майбутньому.

Нова політика регіонального розвитку ґрунтується на врахуванні під час стратегічного та просторового планування ключових викликів, які впливають на людину, інфраструктуру, економіку та навколишнє природне середовище, а також включатиме побудову культури партнерства та співробітництва, орієнтованої на взаємодію громадян та публічних інституцій щодо розвитку. Заходи регіональної політики формуватимуться на основі отриманого досвіду, зібраних даних, висновків, рекомендацій, результатів аналізів та оцінки для забезпечення та підтримки високих стандартів управління та реалізації регіональної політики, що вимагає функціонування відповідних спеціалізованих аналітичних засобів, баз даних формування та оцінки політики.

Порівняльна характеристика підходів до формування та реалізації окремих елементів державної регіональної політики в рамках реалізації Державної стратегії регіонального розвитку

Елементи політики	Підходи до формування та реалізації державної регіональної політики	
	2014-2020 роки	2021-2027 роки
Об'єкти політики	надання допомоги слаборозвиненим регіонам через фінансову підтримку	визначення типу територій, що потребують застосування особливих механізмів та інструментів державної підтримки

	декларування депресивних територій як об'єктів політики, які де-факто не отримували допомоги	розбудова конкурентоспроможного регіону та функціональної території шляхом залучення усіх суб'єктів розвитку та використання потенціалу ключових активів регіону/території як умови надання фінансової підтримки з державного бюджету
Підхід до планування	домінування галузевого підходу, який не враховує специфіку різних типів територій держави	визначення територій, що потребують державної підтримки, планування їх розвитку на засадах інтегрованого підходу (поєднання галузевого та територіального підходу)
Типи проектів	спрямування субсидій і державної допомоги переважно на створення об'єктів капітального будівництва (державне інвестування виключно в об'єкти державної або комунальної власності)	спрямування державних інвестицій у матеріальні та нематеріальні активи у вигляді так званих "твердих" та "м'яких" розвиткових проектів на основі якісної діагностики потенціалу та проблем територій, що потребують державної підтримки
Суб'єкти формування та реалізації політики	розроблення та реалізація політики здійснювалася виключно через центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські держадміністрації	розроблення та реалізація політики здійснюється на усіх рівнях врядування (центральний, регіональний, місцевий) із залученням неурядових організацій
Фінансування	відсутність цільового фінансування Стратегії та програм регіонального	цільове спрямування коштів державного фонду регіонального розвитку на

	розвитку, програми секторальної бюджетної підтримки у рамках виконання планів заходів з реалізації Стратегії	виконання програм регіонального розвитку, що забезпечують виконання окремих завдань Стратегії
Просторове планування	недотримання вимог містобудівної документації (Генеральної схеми планування території України, схем планування території на регіональному рівні, генеральних планів населених пунктів) під час здійснення державних інвестиційних програм/заходів	обов'язкове врахування вимог містобудівної документації (Генеральної схеми планування території України, схем планування території на регіональному рівні, генеральних планів населених пунктів) під час здійснення державних інвестиційних програм/заходів
Міжвідомча координація	міжвідомча координація відсутня внаслідок неефективної роботи Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку	забезпечення Кабінетом Міністрів України належного рівня координації, зокрема через Міжвідомчу координаційну комісію з питань регіонального розвитку
Інституційна спроможність	інституційна спроможність базового рівня врядування перебуває на початковому етапі	забезпечення спроможності територіальних громад стратегічно планувати розвиток та ефективно управляти ресурсами для розвитку
	становлення агенцій регіонального розвитку як суб'єктів регіональної політики	становлення агенцій регіонального розвитку як реальних суб'єктів регіональної політики

Реалізація державної регіональної політики на період до 2027 року здійснюватиметься на основі комплексного територіального підходу, що передбачає, що об'єктом у рамках регіональної політики є територія, яка характеризується специфічним набором соціальних, просторових, екологічних та економічних особливостей. Заходи щодо реалізації державної

регіональної політики спрямовуватимуться на підтримку потенційних центрів економічного зростання, які можуть поширювати свій позитивний вплив на розвиток сусідніх територій та впливають на розвиток регіону в цілому, а також на підтримку інтегрованих проектів розвитку територій з особливими проблемами розвитку, що повинно сприяти зниженню рівня міжрегіональної та внутрішньорегіональної асиметрії в розвитку територіальних громад та якості життя людини.

У цій Стратегії запроваджено нові підходи до державної регіональної політики у новому плановому періоді, а саме:

перехід до територіально спрямованої політики розвитку на основі стимулювання використання власного потенціалу територій, надання підтримки окремим територіям, що характеризуються особливими проблемами соціально-економічного розвитку, високим історико-культурним потенціалом, екологічними умовами та потребами охорони навколишнього природного середовища. У Стратегії визначено такі типи територій, що потребують особливої уваги з боку держави та застосування спеціальних механізмів та інструментів стимулювання їх розвитку:

- 1) агломерації - територіальні скупчення населених пунктів (насамперед міст), що формують цілісні суспільно-територіальні утворення з чисельністю населення понад 500 тис. осіб. Агломерації є територіями концентрації населення, капіталу та бізнесу і мають інтенсивні господарські, трудові, культурно-побутові зв'язки з навколишніми територіями, характеризуються високим рівнем розвитку інфраструктури, економіки, надання послуг населенню;
- 2) великі міста - міста з чисельністю населення від 100 тис. осіб і більше;
- 3) середні міста - міста з чисельністю населення від 50 до 100 тис. осіб;
- 4) малі міста - міста з чисельністю населення до 50 тис. осіб;
- 5) монофункціональні міста - міста, розвиток яких пов'язаний з реалізацією однієї виробничої функції та які віднесені до центрів вугледобування, видобування рудної і нерудної сировини, хімічної і нафтопереробної промисловості. Внаслідок занепаду профільних галузей спеціалізації в цих містах спостерігаються активні депопуляційні процеси, погіршуються умови навколишнього природного середовища, зростає безробіття;
- 6) сільські території у несприятливих умовах - територіальні громади, що одночасно мають такі характеристики, як щільність сільського населення нижча 15 осіб на кв. кілометр, відстань до найближчих міст з населенням більше 50 тис. осіб понад 30 хвилин на автомобілі (орієнтовно 40 кілометрів автомобільними дорогами з твердим

покриттям), чисельність населення скоротилася у період 2008-2018 років більш як на 30 відсотків;

- 7) гірські території Українських Карпат - територіальні громади, які розташовані у гірській місцевості і до складу яких входить щонайменше один населений пункт, якому надано статус гірського відповідно до [Закону України](#) “Про статус гірських населених пунктів в Україні”;
- 8) макрорегіон “Азов-Чорне море” - частина території України, яка прилягає до морського узбережжя або узбережжя морських заток і лиманів у межах 30-кілометрової доступності;
- 9) зони впливу міжнародних транспортних коридорів - частина території України в межах 15-кілометрової доступності до міжнародних автомобільних доріг загального користування державного значення;
- 10) прикордонні регіони - регіони, які безпосередньо прилягають до державного кордону;
- 11) прикордонні території у несприятливих умовах - територіальні громади, розташовані біля кордону з державами, відносини з якими передбачають додатковий рівень безпеки державного кордону, обмеження руху товарів та людей, що стримує розвиток місцевої економіки та залучення інвестицій (Російська Федерація, Придністров'я Республіки Молдова) в межах 30-кілометрової доступності, або лінії розмежування відповідно до [Закону України](#) “Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції”;
- 12) тимчасово окуповані території України - частини території України, тимчасово окуповані внаслідок збройної агресії Російської Федерації, в межах яких відповідно до Законів України [“Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях”](#) та [“Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України”](#), збройні формування Російської Федерації та окупаційна адміністрація Російської Федерації встановили та здійснюють загальний контроль;
- 13) природоохоронні території та об'єкти - території та об'єкти природно-заповідного фонду, їх функціональні та охоронні зони, території, зарезервовані з метою наступного заповідання, території та об'єкти екомережі, території Смарагдової мережі, водно-болотні угіддя міжнародного значення, біосферні резервати програми ЮНЕСКО “Людина і біосфера”, об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО відповідно до [Закону України](#) “Про національну інфраструктуру геопросторових даних”.

Картографування та моделювання зазначених типів територій, що потребують державної підтримки, наведено у [додатку 1](#).

Такий підхід дасть змогу забезпечити концентрацію ресурсів та зусиль усіх суб'єктів державної регіональної політики для найбільш ефективного розв'язання проблем на таких територіях, зменшення диспропорцій розвитку за рахунок підтримки економічно найслабших регіонів.

Основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку регіонів у контексті загальнодержавних викликів

Україна та її регіони мають ряд конкурентних переваг:

- 1) відкритість для бізнесу - у 2020 році держава піднялася на сім сходинок у рейтингу Світового банку Doing business - до 64 місця з-поміж 190 держав. Банк визнав Україну другою державою за темпами та масштабами покращення ділового клімату за останні 10 років. Протягом 2015-2019 років обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну становив близько 16 млрд. доларів США, збудовано понад 100 заводів та створено десятки тисяч нових робочих місць з високою продуктивністю. Сьогодні нові бізнес-ідеї насамперед генеруються в агломераціях та великих містах, де впроваджуються нові концепції сталого розвитку. Так, штаб-квартири більшості компаній індустрії інформаційних технологій розміщені в головних ІТ-центрах країни - м. Києві, Харкові, Львові, Дніпрі та Одесі. На даний час в Україні створено 18 ІТ-кластерів, які розміщені у м. Києві, Львові, Харкові, Одесі, Дніпрі, Вінниці, Луцьку, Івано-Франківську, Коломиї (Івано-Франківської області), Конотопі (Сумської області), Запоріжжі, Маріуполі, Миколаєві, Тернополі, Хмельницькому, Чернігові, Черкасах та Чернівцях;
- 2) найбільша держава в Європі - територія України становить 603500 кв. кілометрів з величезними покладами корисних копалин та земельних ресурсів;
- 3) великий ринок, що розвивається в Європі та має широкий спектр можливостей, - привабливе розташування, людський капітал, конкурентоспроможність та наявність угод про вільну торгівлю, що надають доступ до багатьох ринків у світі, можуть забезпечити швидке зростання та високу рентабельність інвестицій у таких ключових секторах, як ІТ, агробізнес, енергетика, виробництво та інфраструктура. За вартістю робочої сили, витратами на електро-, водо- і газопостачання та ставками податків Україна впевнено конкурує з державами Центральної та Східної Європи, є частиною глобального ланцюга

створення вартості. На даний час Україна уклала 17 угод про вільну торгівлю із 46 державами. Найбільш важливою є [Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони](#), підписана 2014 року;

- 4) людський капітал - велика європейська держава з населенням понад 40 млн. осіб, наявність великої кількості вчених та інженерів, які цінуються у світі, а також понад 70 відсотків людей, які мають вищу освіту. Україна займає перше місце у категорії “внесок у розвиток науки та технологій” в рейтингу “The Good Country Index”. Більшість регіональних центрів мають потужну науково-освітню базу, що забезпечується регіональними науково-дослідними інститутами, закладами вищої освіти з відповідним кадровим потенціалом, що в майбутньому можуть стати основою для створення науково-виробничих та інноваційних центрів розвитку. Щороку Україна випускає 130 тис. спеціалістів інженерних спеціальностей. Держава перебуває серед лідерів у Центральній та Східній Європі за кількістю IT-фахівців;
- 5) вигідне географічне розташування - Україна розташована на перетині торгових та туристичних шляхів між Європою, Азією та Близьким Сходом, завдяки чому в Україні є значний потенціал стати потужним євразійським хабом;
- 6) потужний транзитний потенціал - Україна розташована на перехресті основних транспортних шляхів, майже через всі регіони проходять міжнародні транспортні коридори - території, що потрапляють в їх зони впливу, отримують додатковий імпульс економічного зростання. Інфраструктура України включає 170 тис. кілометрів автомобільних доріг, 22 тис. кілометрів залізничних шляхів, 13 морських і 16 річкових портів, спроможних забезпечувати швидке переміщення усіх видів вантажів як в межах України, так і за кордон;
- 7) потужний історико-культурний потенціал - на довгому шляху свого історичного розвитку Україна постійно перебувала в епіцентрі подій, що визначали історико-політичну карту Європи. Ще з часів великого переселення народів, перебуваючи у географічному центрі Європи, вона опинилася на шляхах міграцій великих етнічних масивів, а згодом впевнено посіла провідне місце у торгово-економічних та культурно-політичних зв'язках між Заходом і Сходом. Усе це визначило специфіку України як держави поліетнічної, що асимілювала впливи різних культур і має багатий і надзвичайно різноманітний культурний потенціал, що включає нерухому і нематеріальну культурну спадщину та культурні цінності. У багатовіковій історії України наша історико-

культурна спадщина - це духовний, економічний і соціальний капітал надзвичайно високої цінності, який є головною складовою національної самоповаги і відповідного представлення нашої країни на міжнародному рівні. На території України розташовано близько 170 000 об'єктів культурної спадщини, які перебувають на державному обліку, 65 історико-культурних заповідників, шість унікальних культурних об'єктів, включених до [Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО](#), які мають виняткову загальнолюдську цінність. В Україні 401 населений пункт постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 р. [№ 878](#) визначено історичним населеним місцем;

- 8) доступна вартість життя в Україні порівняно з більшістю європейських держав. Витрати на їжу, проживання та послуги значно нижчі, ніж в сусідніх державах, водночас рівень якості послуг та товарів потребує підвищення. Міста Київ та Львів увійшли у першу десятку міст світу за конкурентоспроможністю в опитуванні “Smart Locations of the Future”, ініційованому британським щоденним друкованим виданням Financial Times. У ході дослідження оцінено 115 міст з усього світу з точки зору економічної конкурентоспроможності та привабливості для міжнародних інвестицій. До списку кращих міст світу за індексом якості життя за рейтингом дослідного сервісу Numbeo також потрапили м.м. Львів (175 місце серед 227 учасників), Київ (192), Одеса (195), Харків (196), Дніпро (202 місце). Рейтинг індексу якості життя формували з урахуванням восьми показників: індексу купівельної спроможності, вартості нерухомості щодо доходів населення, індексу безпеки, охорони здоров'я, вартості життя, індексу часу руху транспорту, забруднення і клімату.

Разом з тим конкурентна позиція України у світі є нестійкою, що відображено у деяких світових рейтингах. Так, за даними Всесвітнього економічного форуму у Звіті про глобальну конкурентоспроможність (Global Competitiveness Index, GCI) за 2019 рік, Україна посіла 85 місце серед 141 досліджуваної держави, втративши дві позиції. Згідно із щорічним звітом Всесвітнього економічного форуму, основний регрес зафіксовано у сфері фінансових систем, на дев'ятнадцять позицій (до 136 місця) та у сфері охорони здоров'я - на дев'ять позицій (до 101 місця). Також погіршилися показники впровадження інформаційно-комунікаційних технологій - 78 місце, макроекономічної стабільності - 133 місце. Незважаючи на значну кількість вчених та інженерів, а також частку людей, які мають вищу освіту, Україна має посередній рейтинг за показником інноваційних можливостей - 60 місце. Водночас другий рік підряд значно покращуються позиції країни за критеріями “ринок товарів” (57 місце), “ринок праці” (69 місце) та “інституціональний розвиток” (104 місце). Крім того, Україні вдалося трохи

піднятися за такими показниками, як “освіта” (44 місце) та “рівень розвитку бізнесу” (85 місце). За обсягом внутрішнього ринку Україна зберегла позицію - 47 місце, а за інфраструктурою - 57 місце.

Протягом останніх семи років для України з’явилися безпрецедентні масштабні виклики, що кардинально змінили та досі мають суттєвий вплив на соціально-економічну та політичну ситуацію в країні, регіонах та територіальних громадах. Зазначені загальнодержавні та глобальні виклики безумовно впливають на формування основних тенденцій та проблем регіонального розвитку.

Збройна агресія Російської Федерації проти України та тимчасова окупація частини її території

Збройна агресія Російської Федерації проти України спричинила тимчасову окупацію 7 відсотків території нашої держави, на якій проживало 13 відсотків населення України (2 млн. осіб на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя і близько 4 млн. осіб на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях), а також формувалося 13,7 відсотка валового внутрішнього продукту (у 2013 році).

Тимчасова окупація Російською Федерацією території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя у 2014 році спричинила ряд значних структурних зрушень в національній економіці, зокрема Півдня України, та справила чималий вплив на національну економіку в цілому. У 2014 році 2 млн. осіб населення опинилося під впливом тимчасової окупації та продовжуються страждання, спричинені діями країни-агресора (4,3 відсотка населення України, з яких 966,2 тис. осіб - економічно активне населення), 3 відсотки валового внутрішнього продукту було вилучено з національної економіки. За підрахунками Мін’юсту, сума прямих збитків у вигляді втрат активів, заподіяних тимчасовою окупацією, становила (в цінах 2013 року) 950 млрд. гривень. Ринкова вартість незаконно захопленою державою-агресором матеріально-сировинної бази в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі для України становила ще 126,8 млрд. гривень. Таким чином, загальну суму втрат національного багатства Українського народу у зв’язку з тимчасовою окупацією території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя оцінено у понад 1 трлн. гривень, або близько 70 відсотків валового внутрішнього продукту України.

Поряд з цим окупаційні адміністрації Російської Федерації на вимогу офіційної Москви взяли стратегічний курс на повний розрив зв’язків з підконтрольною Україні територією та досягнення економічної

спроможності. Так, наприклад, у 2017 році збройними формуваннями країни-агресора на тимчасово окупованих територіях були захоплені українські підприємства, що на той час продовжували функціонування в правовому полі українського законодавства. Внаслідок цих подій Україна втратила економічну присутність на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, а з національної економіки (за даними Інституту стратегічних досліджень) було вилучено щорічний товарно-грошовий рух у розмірі 2,2 відсотка валового внутрішнього продукту нашої держави (до 3,5 млрд. доларів США на рік), у тому числі безпосередньо від вимушеного припинення переміщення вантажів через лінію розмежування - до 1,1 відсотка валового внутрішнього продукту (до 1,6 млрд. доларів США). Російська Федерація фактично витіснила українські, насамперед продовольчі товари з тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях (до 0,7 млрд. доларів США) і на даний час повністю контролює виробництво металів та видобуток вугілля (на загальну суму до 1,7 млрд. доларів США).

Таким чином, офіційною Москвою у 2017 році фактично перебудовано господарські зв'язки на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях та незаконно захоплено і консолідовано місцеві ресурси в обсязі до 40 відсотків усіх видатків на тимчасову окупацію цих територій. У підсумку, державою-агресором знижено власні витрати на тимчасову окупацію територій на Сході України приблизно в 2,5 раза (до 1 млрд. доларів США), або до 25 відсотків усіх видатків на підтримання тимчасової окупації цих територій, переважно за рахунок місцевих виробництв та незаконного видобутку природних ресурсів на цих територіях, які є виключним правом власності Українського народу.

У цілому збройна агресія Російської Федерації проти України та тимчасова окупація частини її території поглибила розрив у рівнях розвитку регіонів, спричинила масовий відплив працездатного населення та капіталу з територій, прилеглих до тимчасово окупованих, а також посилила міграційне навантаження регіонів внаслідок вимушеного внутрішнього переміщення населення; підвищила підприємницькі та інвестиційні ризики на територіях, віддалених від зони стримування і відсічі збройній агресії Російської Федерації.

Найбільшої соціально-економічної та екологічної шкоди, насамперед тієї, що пов'язана з людськими жертвами, завдано територіям, на яких проводилися бойові дії та прилеглих до лінії розмежування. Ситуація на таких територіях характеризується як гуманітарна катастрофа, подолання наслідків якої є пріоритетом держави на найближчі десятиліття.

Економіка регіонів Півдня та Сходу України також зазнала суттєвих трансформацій внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та тимчасової окупації території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, територій у Донецькій та Луганській областях.

Протягом останніх років державою здійснено ряд першочергових політичних, гуманітарних, соціально-економічних заходів щодо розв'язання проблем, пов'язаних із ситуацією на Сході та Півдні України. Разом з тим безпрецедентні масштаби проблеми потребують комплексного підходу до її розв'язання, активізації та координації зусиль центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, спрямованих на відновлення соціально-економічної інфраструктури південних та східних регіонів України, розбудову миру, реінтеграції тимчасово окупованих територій, переорієнтації економіки ряду регіонів.

Поглиблення демографічної кризи

Починаючи з 1991 року населення держави скоротилося на понад 9 млн. осіб. Основними чинниками демографічної кризи є перевищення смертності над народжуваністю та міграція населення з України.

Протягом останніх років деякі регіони наблизилися до демографічної кризи, найбільших втрат зазнають сільські території, оскільки нагальною є проблема обезлюднення таких територій. У 2018 році найвищі загальні коефіцієнти смертності мають Чернігівська (19,1) та Полтавська (16,8) області; найнижчі - м. Київ (11), Закарпатська (12,2) та Чернівецька (12,4) області. Висока смертність в регіонах (насамперед на сільських територіях) часто визначається важкодоступністю та низькою якістю послуг у сфері охорони здоров'я, недостатністю профілактичних заходів із запобігання смертності від серцево-судинних, онкологічних та інших захворювань, погіршенням екологічної ситуації.

У 2018 році найнижчі загальні коефіцієнти народжуваності мають Сумська (6,5) та Чернігівська (6,8) області; найвищі - м. Київ (11,8), Рівненська (11,5) та Закарпатська (11) області.

Зростає демографічне навантаження: станом на 1 січня 2019 р. на 1 тис. осіб у віці 16-59 років припадало 271 особа у віці 0-15 років та 389 осіб у віці 60 років і старше. У сільській місцевості відповідні показники значно вищі (303 і 402 особи), ніж у міських поселеннях (258 і 383 особи). Тенденції старіння населення найбільш характерні для Луганської, Донецької, Чернігівської, Черкаської, Сумської, Запорізької, Кіровоградської областей. Відповідно в

зазначених регіонах низькою є частка дітей до 17 років у структурі населення.

Існують гендерні відмінності у демографічному складі населення. Так, найбільшу кількість громадян літнього віку становлять жінки. В Україні у 2018 році середня очікувана тривалість життя при народженні чоловіків на 10 років менша, ніж у жінок. Крім того, збройна агресія Російської Федерації проти України, повільне впровадження стандартів Міжнародної організації праці щодо безпечних умов праці призводять до високої смертності чоловіків у працездатному віці.

Рівень зайнятості жінок працездатного віку нижчий порівняно з рівнем зайнятості чоловіків такого віку. Жінки становлять більшість населення з низьким доходом, яке звертається за державною соціальною допомогою, що підвищує вразливість жінок до бідності. Ризики бідності зростають серед жінок, які живуть у малих містах та на сільських територіях.

Щільність населення України також знижується. За період 2010-2018 років найбільшими темпами зменшувалася щільність населення в Чернігівській (- 8,3 відсотка), Сумській (- 6,8 відсотка), Кіровоградській (- 6,2 відсотка) та Черкаській (- 6 відсотків) областях. Збільшення щільності населення відбулося лише в Рівненській, Закарпатській, Київській областях та м. Києві.

Загалом станом на сьогодні Інститут демографії та соціальних досліджень прогнозує скорочення чисельності населення України на 6,8 відсотка до 2031 року.

Крім сільських територій, втрати населення спостерігаються і у малих та середніх містах, прикордонних регіонах внаслідок зовнішньої та внутрішньої (до агломерацій) трудової міграції.

Демографічна криза в перспективі матиме негативний вплив на економічну сферу через зменшення обсягу внутрішнього ринку та чисельності робочої сили. Несприятливі демографічні зміни призводять до трансформацій на ринку праці, змін у структурі економіки. Старіння населення призводить до збільшення частки витрат у галузі охорони здоров'я та соціального обслуговування.

Відплив молодих, добре освічених людей до великих агломерацій або за межі держави вже спричиняє зменшення людських ресурсів та втрату інтелектуального потенціалу деякими регіонами, що призводить до зменшення їх можливостей розвитку.

Зміна клімату, погіршення екологічної ситуації

Глобальна зміна клімату - одна з найгостріших екологічних проблем, що стоїть перед людством та впливає на всі сфери життя людини (насамперед на сферу охорони здоров'я, соціальну сферу, міграцію, економіку, інфраструктуру). Згідно з прогнозами провідних міжнародних наукових центрів з дослідження клімату, протягом наступного століття температура підвищиться на 2-5 °С. Такі темпи глобального потепління можуть спричинити серйозні кліматичні зміни і різні екосистеми опиняться під загрозою зникнення.

У 2019 році було найбільше проявів та наслідків зміни клімату для України - аномально тепла зима, а отже, і критично низький рівень водності в річках. У разі бездіяльності, за даними Світового банку, якщо не відбудеться кардинальних змін в економіці, способах виробництва і рівні споживання, середньорічна температура в Україні до 2100 року може підвищитися на 3,2-4,5 °С. У такому разі на Україну можуть чекати значні негативні наслідки насамперед для сільського господарства за рахунок збільшення посух, зменшення рівня опадів влітку, більш різких пікових температур (від'ємної взимку і плюсової влітку), що негативно позначатиметься на обсягах виробництва сільськогосподарської продукції, буде вимагати значних інвестицій у здійснення заходів з адаптації до змін клімату (наприклад, в технології зрошування, створення стійких до перепадів температури видів тощо).

Посухи та повені, інші екстремальні погодні явища, зокрема урагани, не тільки частішають, але їх руйнівний вплив збільшиться. Такі явища стануть постійними, наносячи значні збитки національній економіці і загрожуючи продовольчій безпеці. Посухи та спека, зменшення кількості опадів влітку також призводитимуть до збільшення частоти лісових пожеж та опустелювання південних і південно-східних регіонів України. В контексті повеней і підтоплень найбільш уразливими є гірські регіони Карпат, населені пункти у басейнах річок Дністра, Дніпра, менших річок тощо.

Разом з тим регіони на Півдні України можуть також постраждати з високою ймовірністю внаслідок підняття рівня Чорного і Азовського морів, які є складовою Світового океану, адже за останні 100 років рівень Світового океану в середньому підвищився на 178 міліметрів і продовжує підніматися із швидкістю 3,4 міліметра на рік.

Згідно з висновками Національної академії наук, Української академії аграрних наук глобальне потепління в Україні матиме негативний вплив на

стан степів Причорномор'я, Приазов'я, Автономної Республіки Крим, а також зниженням продуктивності лісу на всій території України, зокрема внаслідок поширення інфекційних хвороб рослин та шкідників.

Має місце значне техногенно-екологічне навантаження на навколишнє природне середовище у регіонах. Громадяни України втрачають природні території, внаслідок чого недоотримують екосистемні послуги (чисті вода, повітря, якісний відпочинок) та страждають все більше від стихійних лих, паводків, пожеж, нестачі води і забруднення ґрунтів, шкідників тощо.

Україна є 44 державою світу за площею материкової території. У той же час за площею орних земель (понад 32,5 млн. гектарів) вона займає 9 місце, поступаючись лише таким державам, як: Індія, США, Росія, Китай, Бразилія, Австралія, Канада та Нігерія, а за рівнем розораності території (53,9 відсотка) - одне з перших місць у світі.

Як наслідок, вітровій ерозії в Україні систематично піддається понад 6 млн. гектарів земель, а пиловим бурям - до 20 млн. гектарів, водній ерозії - 13,3 млн. гектарів сільськогосподарських угідь, у тому числі 10,6 млн. гектарів орних земель.

Наслідки для навколишнього природного середовища є комплексними, включаючи втрати біорізноманіття, погіршення стану водних об'єктів та знищення малих річок через замулення.

Для досягнення лісистості території України до рівня, визначеного у [Законі України](#) "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року" (Офіційний вісник України, 2019 р., № 28, ст. 29) (17,5 відсотка), за її сучасного рівня близько 16 відсотків необхідно збільшити площу лісів на 1 млн. гектарів.

При цьому протягом 2016-2018 років площа природно-заповідного фонду, який забезпечує збереження природних територій, збільшилася лише на 7 тис. гектарів. Відсоток територій природно-заповідного фонду в Україні у 3 рази менший, ніж показники країн - членів ЄС. Порівняно з 2010 роком площа природно-заповідного фонду в державі збільшилася на 21,9 відсотка, а площа природоохоронних територій країн - членів ЄС - на 42 відсотки відповідно.

Масштабною проблемою є відсутність джерел якісної питної води в окремих регіонах, насамперед сільських населених пунктах. Станом на сьогодні лише 30,1 відсотка сільських населених пунктів забезпечені централізованим питним водопостачанням, ситуація у міських населених пунктах - міста (99,1

відсотка), селищ міського типу (89,9 відсотка). Цілодобове водопостачання населених пунктів та населення у 2018 році забезпечувалося у чотирьох регіонах - Волинська, Рівненська, Харківська області та м. Київ. У дев'яти регіонах України для питних цілей використовується привізана вода - у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Полтавській та Херсонській областях.

Вжиття невідкладних заходів потребує і проблема поводження з відходами. В Україні щороку утворюється майже 53 млн. куб. метрів побутових відходів, які захоронюються на 6 тис. сміттєзвалищ і полігонів загальною площею майже 9 тис. гектарів. Незважаючи на те, що у 1462 населених пунктах впроваджується роздільне збирання побутових відходів, у 28 населених пунктах працюють 34 сміттесортувальні лінії, на сьогодні 94 відсотки побутових відходів захоронюються на полігонах та сміттєзвалищах, тому втрачаються мільйони тонн ресурсоцінних матеріалів, які потенційно можуть бути повернуті в економічний обіг та слугувати сировиною для вироблення нових товарів.

Процеси глобалізації та суспільної трансформації визначили пріоритетними питання збереження навколишнього природного середовища, а отже, потребують вжиття термінових заходів. Протягом тривалого часу економічний розвиток регіонів держави супроводжувався незбалансованою експлуатацією природних ресурсів, недостатньою увагою до питань захисту навколишнього природного середовища, що унеможливлювало досягнення збалансованого (сталого) розвитку.

Забруднення атмосферного повітря є однією з найгостріших екологічних проблем. Незважаючи на певний спад виробництва в Україні, рівень забруднення атмосферного повітря великих міст і промислових регіонів залишається стабільно високим. Основними забруднювачами атмосферного повітря та джерелами викидів парникових газів в Україні є підприємства добувної і переробної промисловості, теплоенергетики, автотранспорт.

Фактично дві третини населення України проживає на територіях, де стан атмосферного повітря не відповідає гігієнічним нормативам, що впливає на загальну захворюваність населення. Основними причинами, що зумовлюють незадовільний стан якості атмосферного повітря в населених пунктах, спричиняють концентрацію парникових газів в атмосфері, є недотримання суб'єктами господарювання норм природоохоронного законодавства та низькі темпи впровадження новітніх технологій. З метою поліпшення якості атмосферного повітря та посилення реагування на наслідки зміни клімату і

досягнення цілей сталого низьковуглецевого розвитку всіх галузей економіки Україна повинна забезпечити виконання ратифікованих міжнародних документів щодо протидії зміні клімату та поліпшення якості атмосферного повітря.

Особливо гостро екологічні проблеми спостерігаються у промислово розвинутих регіонах України: Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській та Івано-Франківській областях. Основними забруднювачами навколишнього природного середовища є потужні (великі) промислові підприємства. Так, частка забруднення підприємств, які увійшли до рейтингу ТОП-100 найбільших підприємств-забруднювачів України за 2017 рік щодо загального рівня забруднення в державі, за викидами в атмосферне повітря становить 68 відсотків, за викидами забрудненими стічними водами - 81,2 відсотка; за обсягами утворення відходів - 90,2 відсотка.

При цьому, незважаючи на домінуючу тенденцію до зниження питомої екологічної інтенсивності забруднення, питома вага промислово розвинутих регіонів у загальному рівні забруднення не знижується, що свідчить про подальшу концентрацію екологічно шкідливих об'єктів на території таких регіонів та неефективні дії щодо зниження інтенсивності забруднення.

Результати порівняльного аналізу економічної ефективності викидів в Україні та інших державах світу свідчать, що високий рівень забруднення регіонів України пов'язаний не стільки з достатньо високим рівнем концентрації промислового виробництва, скільки з наднизьким рівнем технічної та технологічної ефективності, тому Україна насамперед потребує суттєвої модернізації такого виробництва.

Погіршення якості людського капіталу

Між Україною та провідними державами світу залишаються значні відмінності у разі, коли йдеться про благополуччя населення. У 2019 році Україна зайняла 88 позицію із 189 держав згідно з Доповіддю про стан людського розвитку, опублікованою ПРООН. Це позиціонує Україну у високій категорії людського розвитку із значенням Індексу людського розвитку 0,75. За період з 1990 до 2018 року значення України збільшилося з 0,705 до 0,75, тобто на 6,3 відсотка. За цей же період очікувана тривалість життя при народженні в Україні збільшилась на 2,1 року, середня кількість років навчання збільшилась на 2,2 року, а очікувана кількість років навчання зросла на 2,7 року.

Проте рівень життя, який вимірюється валовим національним доходом на душу населення України, скоротився приблизно на 25,6 відсотка протягом

1990-2018 років. Результати дослідження, визначені у згаданій Доповіді, свідчать, що скорочення середнього класу, високий рівень неофіційної та нестабільної зайнятості, проблеми соціального захисту, еміграція кваліфікованих і молодих працівників і відчуття нерівності перед законом посилюють проблему в Україні та регіонах. Відмінності за основними стандартами життя зменшуються, але водночас з'являються нові форми нерівності, спричинені неоднаковим доступом до технологій та освіти.

Згідно з результатами розрахунку індексу регіонального людського розвитку, що проводиться щороку Мінрегіоном, існують значні відмінності за показником людського розвитку серед регіонів. Згідно з даними за 2018 рік, у дев'яти регіонах (2017 рік - 13 регіонах) значення індексу є нижчим за середній показник в Україні (Херсонська, Житомирська, Кіровоградська, Рівненська, Чернігівська, Черкаська, Дніпропетровська, Хмельницька, Сумська області). Таким чином, рівень людського розвитку у зазначених регіонах потребує особливої уваги з боку центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Епідеміологічна ситуація в Україні станом на березень - травень 2020 р., пов'язана з поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, свідчить про наявність проблем щодо матеріально-технічного забезпечення закладів охорони здоров'я, неефективність системи протиепідеміологічного захисту у регіонах та системи охорони здоров'я в цілому, яка не може адекватно реагувати на виклики, що постають.

На рівень людського розвитку впливає також низька мобільність населення регіонів та його адаптивність до перекваліфікації, що призводить до дисбалансу на регіональному ринку праці. Низька мобільність населення пояснюється низьким рівнем доходів та високою вартістю житла у великих містах та агломераціях, де наявні робочі місця, важкодоступністю до базових послуг, насамперед у сфері охорони здоров'я та освіти (пріоритетність надання послуг для жителів міст) тощо. За даними фонду "Демократичні ініціативи", за період з 1995 по 2015 роки лише 47 відсотків громадян відвідали різні регіони України, 18 відсотків не виїжджали за межі свого міста чи району, а майже 14 відсотків не бували за межами своєї області.

Низька мобільність населення впливає на формування згуртованості населення: взаємне відчуження між жителями різних регіонів множиться, а горизонтальні зв'язки слабнуть. Чинниками, які призвели до такого становища, є недосконалість транспортного сполучення, зокрема залізничного.

Низька продуктивність економіки є основним викликом розвитку України. Так, згідно з даними Світового банку, валовий внутрішній продукт на одного зайнятого у 2019 році в Україні за паритетом купівельної спроможності становив 29245,5 долара США (у 2018 році - 27987,6 долара США, у 2017 році - 27042,7, у 2016 році - 26161,3, у 2015 році - 25298,8 долара США), що майже дорівнює докризовому рівню 2012 року - 28845,3 долара.

Глобальні виклики останнього десятиріччя спричинили структурні зміни в економіці України та регіонів. У 2018 році частка валової доданої вартості видів економічної діяльності у загальному обсязі валової доданої вартості регіонів становила: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство - 12 відсотків, промисловість - 24,4, будівництво - 2,7, державне управління і оборона, обов'язкове соціальне страхування - 7,1, послуги - 53,8 відсотка.

Групу регіонів з переважно сільськогосподарською спеціалізацією (більше ніж в цілому в Україні) становлять Кіровоградська, Херсонська, Хмельницька, Вінницька, Чернігівська, Сумська та Тернопільська області. Серед регіонів найбільшу частку промисловості у структурі економіки, а отже, вищу продуктивність мають Донецька, Полтавська, Дніпропетровська, Запорізька, Харківська та Івано-Франківська області.

Проблемною тенденцією є орієнтація регіональної економіки переважно на сировинні галузі, зниження темпів впровадження інноваційних видів продукції, низька підприємницька активність населення. Впровадження виробництва інноваційних видів продукції за останні роки загалом майже відсутнє: у 2018 році частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової зменшилася до 0,8 відсотка порівняно з 1,4 відсотка у 2015 році та 4,9 відсотка в середньому за 2003-2014 роки.

Непродуктивність економіки та нерівномірність її розміщення посилює асиметрію міжрегіонального та внутрішньорегіонального соціально-економічного розвитку. Так, за підсумками 2018 року обсяг валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу в цілому в Україні становив 84235 гривень. Найвищий рівень зазначеного показника зафіксовано у м. Києві (283097 гривень), найнижчий - у Луганській області (16301 гривня). При цьому у 19 областях значення даного показника є нижчим за середнє значення в державі; вище за середнє значення - у м. Києві, Полтавській, Дніпропетровській, Київській, Харківській та Запорізькій областях.

Традиційно зберігається значний розрив у заробітній платі за регіональною ознакою: найбільшою у квітні 2020 р. була середня заробітна плата в Донецькій області (12473 гривні) та м. Києві (15278 гривень), найнижчою - у Чернівецькій області (7560 гривень).

Тенденції до збільшення диспропорцій спостерігаються і за показниками щодо обсягів реалізованої промислової продукції, експорту, залучення інвестицій, рівнем залучення капітальних інвестицій на одну особу тощо.

Нерівномірний рівень соціально-економічного розвитку регіонів, що особливо поглиблюється на рівні міст, селищ, сіл, призводить до розбалансування території України, що загрожує її цілісності. Зростання територіальних диспропорцій у рівні та якості життя населення посилює зовнішні та внутрішні міграційні процеси, які практично є неконтрольованими, призводить до відпливу трудових ресурсів, особливо з прикордонних та сільських територій, монофункціональних міст, порушує систему розселення. Як наслідок, спостерігається зростання розриву між центром та віддаленими від нього територіями, втрата контролю над ними, подальше загострення кризи на слаборозвинених територіях та їх маргіналізація.

Одним з основних чинників регіональної нерівності за останнє десятиріччя стає інтенсивне зростання м. Києва та агломерацій. Одне м. Київ забезпечувало 50 відсотків сукупного приросту валового внутрішнього продукту України в період 2004-2014 років, навіть коли його частка у валовому внутрішньому продукті України становила лише 17,8 відсотка у 2004 році. У 2014-2018 роках на м. Київ та Київську область припадало 61 відсоток загального економічного зростання. Другий найбільший внесок у загальнонаціональне зростання економіки за останні п'ять років належить Дніпропетровській області.

У 2017 році 14 відсотків підприємств всієї економіки розташовані у столиці - м. Києві. На таких підприємствах було зайнято 24 відсотки робочої сили. Крім того, у м. Києві було зосереджено 11 відсотків приватних підприємців та 25 відсотків загальної кількості юридичних осіб, на які припадало 30 відсотків робочої сили і 40 відсотків обсягу реалізованої продукції усієї національної економіки.

Агломерації та великі міста стають потужними центрами економічного зростання, але проблемою є їх обмежена кількість. Не дивлячись на значний економічний та фінансовий потенціал, що концентрується на таких територіях, агломерації та великі міста мають ряд проблем, розв'язання яких потребує втручання держави: неефективне транспортне сполучення, високе

навантаження на мережу інженерних комунікацій, незбалансованість темпів забудови житлових і соціальних об'єктів, загострення екологічної ситуації. Крім того, наявна інфраструктура в агломераціях не відповідає сучасним потребам обсягу маятникових міграцій. За даними аналітично-дослідницького центру "Інститут міста", щодня на роботу в м. Київ приїжджають понад 560 тис. жителів передмістя, тобто 32 відсотки населення всієї Київської області. Існуюча дорожня інфраструктура не справляється з таким активним транспортним потоком. При цьому в містах-супутниках ні на хвилину не припиняється забудова. За оцінками розробників проекту нової Генеральної схеми планування території України, чисельність населення найближчого передмістя збільшиться з 980 тис. до 2,5 млн. осіб. Згідно із щорічним рейтингом Traffic Index 2019 серед міст з найбільш завантаженими дорогами виявилися мм. Київ (12 місце серед 416 міст з 57 країн світу), Одеса (18), Харків (29) і Дніпро (47).

Внаслідок руйнування інфраструктури, транспортних обмежень периферійні райони і території відрізаються від решти території України.

Надзвичайно великою проблемою є хаотична забудова історичних населених місць, територій об'єктів всесвітньої спадщини, пам'яток культурної спадщини та історико-культурних заповідників, що призводить до неминучих втрат історико-культурного потенціалу та незбалансованого розвитку населених місць, коли приватні інтереси превалюють над інтересами громади та позбавляють можливості залучення інвестиції в створення масштабних культурних атракцій. Основною відмінністю для населених пунктів, внесених до [Списку історичних населених місць України](#), є розроблення у складі генерального плану як основного виду містобудівної документації на місцевому рівні, призначеного для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови території такого населеного пункту та для уникнення необґрунтованих втручань в традиційний характер середовища історичних населених місць, протидії штучним інструментам регулювання забудови територій історичних населених місць - історико-архітектурного опорного плану (ІАОП). Такий шлях регулювання планування, забудови та іншого використання територій є цілком виправданим з огляду на підходи до інтегрованого розвитку історичних місць, що проголошуються в деяких міжнародних актах. Проте на сьогодні лише 33 відсотки історичних населених місць України мають містобудівну документацію, що відповідає вимогам законодавства. Не розроблені ІАОП у таких потужних мегаполісах, як Харків, Львів, Київ. Останні два місця є місцями розташування об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, які відповідно до [Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини є загальною спадщиною людства](#).

Невідповідність інфраструктури сучасним потребам людини та економіки, недосконалість системи національної стійкості та захисту об'єктів критичної інфраструктури

За субіндексом "Інфраструктура" індексу Глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 Всесвітнього економічного форуму Україна займає 78 місце із 137 держав з показником 3,9 бала, продемонструвавши падіння на три пункти від результату попереднього року та на десять пунктів порівняно із 2014 роком, опинившись на рівні В'єтнаму (3,9 бала), Вірменії (3,9), Аргентини (3,9) та Тунісу (3,8 бала). Найгіршим інфраструктурним показником України, безперечно, є якість доріг - 130 місце із 137 можливих (рівень Молдови, Нігерії та Парагваю).

Критична зношеність основних фондів об'єктів інфраструктури та недостатній рівень їх фізичного захисту, неефективне управління безпекою критичної інфраструктури і систем життєзабезпечення є серед основних загроз безпеці критичної інфраструктури.

В Україні через високий рівень зношеності основних фондів існує загроза виникнення аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, об'єктах електроенергетики та мережах життєзабезпечення. Так, зношеність основних фондів промислових підприємств становить в середньому 69,4 відсотка. Значний ризик техногенних аварій пов'язаний з наявністю на території України численних об'єктів підвищеної небезпеки, що використовують в діяльності значні обсяги небезпечних речовин.

У житлово-комунальному комплексі проблеми зношеності інфраструктури залишаються нерозв'язаними. Так, ступінь зношеності мереж у сфері водопостачання, каналізації та поводження з відходами становить 60,5 відсотка. Аварійними є 33 відсотки водопровідних мереж. Найбільший показник аварійності у Луганській (58,9 відсотка) та Донецькій (54,6 відсотка) областях. Втрати та технологічні витрати води в системах централізованого водопостачання становили 35 відсотків поданої води у мережу.

Серед каналізаційних мереж аварійними є 37,7 відсотка. Найбільший відсоток аварійних каналізаційних мереж у Харківській (63,8 відсотка), Донецькій (58,9), Луганській (58,1) та Запорізькій (49,9 відсотка) областях.

Слабкість публічних інституцій

Однією із загроз безпеці держави є слабкість органів виконавчої влади, насамперед на регіональному та місцевому рівні, та органів місцевого

самоврядування, що часто проявляється у відсутності ініціативи, досвіду та компетенцій щодо розв'язання проблем регіонального та місцевого значення, оперативного реагування на виклики, що постають, розроблення заходів щодо прискорення економічного розвитку територій. За субіндексом “Державні інституції” індексу Глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 Всесвітнього економічного форуму Україна займає 104 місце (піднявшись із 110 місця порівняно з попереднім роком).

Децентралізація влади та формування спроможних територіальних громад вимагають якісного кадрового оновлення органів місцевого самоврядування. Крім нових податкових надходжень, регіони та територіальні громади отримали доступ до потужних державних інвестиційних ресурсів - державного фонду регіонального розвитку, субвенцій на соціально-економічний розвиток територій, розбудову інфраструктури територіальних громад тощо, що вимагає від посадових осіб органів місцевого самоврядування нових навичок, знань та кардинально вищої кваліфікації у сфері довгострокового планування та проектування регіонального та місцевого розвитку. Ефективним стало б також залучення до процесу планування та проекту інших інституцій регіонального розвитку, які можуть стати ефективними партнерами місцевих органів щодо забезпечення регіонального та місцевого розвитку. Нерозв'язаною на сьогодні залишається проблема забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Так, незважаючи на наявність численних нормативних актів, що покликані сприяти подоланню гендерної нерівності, статистичні дані демонструють протилежне.

Крім необхідності кадрового оновлення, нагальним є питання побудови ефективної взаємозв'язаної системи документів стратегічного, програмного та бюджетного планування на центральному та місцевому рівні. З 2014 року на державному рівні прийнято більше 72 концепцій та 52 стратегій, механізм взаємоузгодження таких документів практично відсутній. Часто місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування не поінформовані про заходи центральних органів виконавчої влади, що здійснюються на відповідній території. Існує потреба у посиленні на центральному рівні координації галузевих політик, що реалізуються у регіонах.

Крім того, на сьогодні у законодавстві відсутні суворі вимоги щодо визначення необхідних обсягів фінансування та здійснення контролю за їх дотриманням, що призвело до погіршення зв'язку між бюджетним процесом та плануванням діяльності Кабінету Міністрів України, негативно впливає

на середньострокове бюджетне планування, знижує ефективність заходів державної політики в цілому.

У 2020 році перелік викликів доповнено складною епідеміологічною ситуацією у світі, пов'язаною з поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, що обумовлює процеси уповільнення розвитку світової економіки, падіння світових цін на основні товари, що експортуються Україною, девальвацію валюти, стрес на світовому фінансовому ринку. Поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, в Україні засвідчило недостатню готовність інституцій на державному, регіональному та місцевому рівні до кризових ситуацій. З огляду на перегляд Кабінетом Міністрів України у зв'язку з пандемією основних прогнозних макроекономічних показників на 2020 рік (падіння валового внутрішнього продукту - 4,8 відсотка, інфляція - 11,6 відсотка; рівень безробіття - 9,4 відсотка; падіння середньої заробітної плати - 4,5 відсотка до 10,7 тис. гривень; падіння експорту - 5,5 відсотка, падіння імпорту - 10 відсотків) точно оцінити тривалість, подальше поширення та наслідки впливу негативних процесів на розвиток регіонів на сьогодні досить складно.

Однак результати попереднього аналізу ситуації, пов'язаної з епідеміологічною ситуацією в регіонах, засвідчили наявність проблем у багатьох сферах життєдіяльності людини та необхідність розроблення комплексу заходів щодо їх розв'язання, зокрема щодо неефективності системи запобігання поширенню епідемії в регіонах та територіальних громадах, низький рівень матеріально-технічного забезпечення медичних закладів, необхідність адаптації сфер дошкільної та середньої освіти до надзвичайних ситуацій, розроблення економічних заходів щодо підтримки розвитку малих та середніх підприємств тощо.

Наведені глобальні та загальнодержавні виклики вплинули на формування таких проблем, що стримують розвиток регіонів і держави в цілому та потребують розв'язання в рамках цієї Стратегії:

- 1. слабка інтеграція регіональних просторів у загальноукраїнський, що характеризується:**
 - 1) подальшим зростанням асиметрії у рівнях розвитку регіонів та територій;
 - 2) моноцентричністю економічного зростання;
 - 3) обмеженим зв'язком між територіями, що пояснюється застарілістю та зношеністю інфраструктури, насамперед дорожньо-транспортної;

- 4) нерівномірністю доступу до якісних послуг, суттєвим відставанням рівня життя більшої частини населення слаборозвинених територій (сільські малозаселені території, гірські території, монофункціональні міста тощо) від рівня життя міського населення;
- 5) низьким рівнем платоспроможності населення, трудових доходів та бідністю серед працюючих;
- 6) погіршенням стану навколишнього природного середовища, виснаженням природних ресурсів, нераціональним використанням територій, втратою біорізноманіття;
- 7) хаотичною забудовою історичних населених місць, територій об'єктів всесвітньої спадщини, пам'яток культурної спадщини та історико-культурних заповідників, що призводить до неминучих втрат історико-культурного потенціалу та незбалансованого розвитку населених місць;
- 8) - зруйнованою економікою та інфраструктурою, накопиченням екологічних проблем, формуванням іміджу території "бойових дій" на Сході та Півдні України, що призвело до нівелювання інвестиційної привабливості територій;
- 9) - перевантаженістю інфраструктури агломерацій, незадовільним станом житлово-комунальної сфери та загостренням екологічних проблем у містах;
- 10) - нереалізованим транзитним потенціалом окремих регіонів;
- 11) - низьким рівнем міжрегіональної співпраці;
- 12) - неефективним використанням потенціалу прибережних територій, незадовільним екологічним станом у басейнах Чорного та Азовського морів;
- 13) - значними міжрегіональними відмінностями у сприйнятті громадянами векторів внутрішньої і зовнішньої політики;

2. низький рівень конкурентоспроможності регіонів через:

- 1) - непродуктивну регіональну економіку більшості регіонів; низький рівень регіонального інноваційного розвитку;
- 2) - невідповідність рівня освіти потребам ринку праці; низьку мобільність населення, що впливає на дисбаланс на ринку праці;
- 3) - низький рівень цифровізації регіонів та цифрової обізнаності;
- 4) - низький рівень підприємницької активності серед населення, насамперед на територіях з особливими проблемами розвитку;
- 5) - невідповідність існуючого рівня розвитку інфраструктури до потреб економіки та населення регіонів та країни в цілому;

недостатня спроможність центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інституцій регіонального розвитку до ефективного впровадження реформ, надання високоякісних послуг населенню та розв'язання проблем соціально-економічного розвитку територій.

Регіональна політика на період до 2027 року

Стратегічним баченням регіонального розвитку та держави в цілому є створення достатніх умов для комфортного проживання, самореалізації та розвитку громадян, підвищення якості їх життя у кожному регіоні. Державна регіональна політика сприяє кожному регіону та територіальній громаді в ефективному використанні їх потенціалу, переваг, ресурсів та можливостей для розвитку та підвищення якості життя людини та відповідно на користь розвитку всієї України - економічно та екологічно стабільної, політично та соціально згуртованої держави.

Стратегічною метою державної регіональної політики до 2027 року є розвиток та єдність, орієнтовані на людину - гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні, забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу територій та їх спеціалізації для досягнення сталого розвитку країни, що створює умови для підвищення рівня добробуту та доходів громадян під час досягнення згуртованості в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному та просторовому вимірах.

Стратегічна мета державної регіональної політики до 2027 року досягається на основі трьох стратегічних цілей:

- I. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.
- II. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
- III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

Оперативні цілі та основні завдання, що забезпечують досягнення стратегічних цілей, наведені у [додатку 2](#).

Пріоритетами регіонального розвитку на період до 2027 року є:

- 1) розвиток економічної, інфраструктурної, соціально-культурної зв'язаності та інтегрованості на національному, регіональному та місцевому рівні;

- 2) прискорення економічного зростання регіонів та територій з низьким рівнем соціально-економічного розвитку із забезпеченням покращення стану навколишнього природного середовища та невиснажливого використання природних ресурсів;
- 3) підвищення якості та забезпечення доступності для населення послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, незалежно від місця проживання, зокрема на засадах цифровізації;
- 4) охорона культурної спадщини, збереження традиційного характеру середовища населених пунктів.

Механізм реалізації цієї Стратегії

Органи, що забезпечують реалізацію

Органами, що забезпечують реалізацію цієї Стратегії, є: міністерства, інші центральні органи виконавчої влади; Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські ради; Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації; міські, селищні, сільські ради; всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування; громадські об'єднання, юридичні та фізичні особи, що беруть участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної регіональної політики. Загальну координацію реалізації цієї Стратегії забезпечує Міжвідомча координаційна комісія з питань регіонального розвитку.

Оскільки процес реформування державної політики, в тому числі державної регіональної політики, вимагає оволодіння працівниками органів державної влади та органів місцевого самоврядування новими знаннями та навичками, підвищення рівня їх кваліфікації, важливою є роль інституцій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, здійснюють підготовку кадрів та науково-дослідне супроводження політичних реформ, зокрема НАДС, Національної академії державного управління при Президентів України та Національного інституту стратегічних досліджень. До реалізації державної регіональної політики розвитку можуть бути залучені також відповідні проекти міжнародної технічної допомоги.

Реалізація цієї Стратегії здійснюється на основі партнерства, координації та узгодження діяльності всіх органів, що забезпечують її реалізацію.

Інструменти реалізації

Інструментами реалізації Стратегії є плани заходів щодо реалізації Стратегії відповідно на 2021-2023 і 2024-2027 роки; програми та проекти регіонального розвитку; регіональні стратегії розвитку та плани заходів з їх реалізації; державні програми щодо розвитку транскордонного співробітництва, соціально-економічного розвитку окремих територій, угоди щодо регіонального розвитку тощо. Виконання завдань Стратегії також забезпечують проекти регіонального розвитку: [Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року](#), схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430 (Офіційний вісник України, 2018 р., № 52, ст. 533), [Енергетична стратегія України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”](#), схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605, [Основні засади \(стратегія\) державної екологічної політики України на період до 2030 року](#), [Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року](#), схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820 (Офіційний вісник України, 2017 р., № 94, ст. 61), [Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року](#), схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932, [Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням](#), схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 271; рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, утвореної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. [№ 20](#) (Офіційний вісник України, 2017 р., № 10, ст. 16), в частині національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель; інші галузеві стратегії, реалізація яких забезпечує розвиток регіонів та територій; [Державна програма розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки](#), затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 86, ст. 51); Програма фінансової державної підтримки бізнесу “Доступні кредити: 5-7-9 %”; плани заходів щодо реалізації регіональних стратегій розвитку; державні програми.

Фінансове забезпечення реалізації

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок:

- 1) державного фонду регіонального розвитку. Відповідно до законодавства щорічний обсяг державного фонду регіонального

розвитку у державному бюджеті становитиме не менш як 1 відсоток доходів загального фонду. Кошти державного фонду регіонального розвитку спрямовуються на реалізацію програм і проектів регіонального розвитку, що відповідають пріоритетам та завданнями, визначеним у цій Стратегії та регіональних стратегіях розвитку;

- 2) коштів державного бюджету в межах бюджетних програм, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери у регіонах;
- 3) субвенцій, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- 4) коштів місцевих бюджетів;
- 5) коштів технічної допомоги та секторальної підтримки ЄС, інших міжнародних донорів, міжнародних фінансових організацій;
- 6) коштів інвесторів, власних коштів підприємств.

Джерелом фінансового забезпечення окремих завдань цієї Стратегії може бути фонд розвитку сільських територій, що повинен бути створений шляхом внесення відповідних змін до [Бюджетного кодексу України](#).

Джерелом фінансового забезпечення реалізації цієї Стратегії також можуть бути кошти приватних інвесторів у рамках реалізації інвестиційних проектів на регіональному рівні із застосуванням механізму державно-приватного партнерства. Обсяги фінансування завдань з реалізації цієї Стратегії визначаються на основі пропозицій центральних органів виконавчої влади, що є державними замовниками відповідних державних програм, з урахуванням бюджетних призначень головних розпорядників бюджетних коштів за програмами, визначеними в Державному бюджеті України на відповідний рік, та уточнюються щороку відповідно до закону про Державний бюджет України на відповідний рік та Бюджетної декларації з урахуванням наявних бюджетних можливостей.

Етапи реалізації

Ця Стратегія реалізується двома етапами: перший етап (2021-2023 роки); другий етап (2024-2027 роки). На кожному етапі передбачається розроблення та виконання плану заходів на відповідний період та програм і проектів регіонального розвитку, в рамках яких будуть конкретизовані пріоритетні завдання кожної стратегічної цілі Стратегії.

Система моніторингу та оцінки результативності реалізації цієї Стратегії

У рамках реалізації цієї Стратегії та регіональних стратегій розвитку запроваджується проведення моніторингу досягнення цілей шляхом

порівняння фактично отриманих значень індикаторів з їх прогностичними значеннями, який проводиться щороку Мінрегіоном, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями.

Оцінка досягнення цілей цієї Стратегії проводиться за результатами виконання першого та другого етапів її реалізації центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями через один рік після завершення відповідного етапу.

Узагальнена оцінка результативності цієї Стратегії проводиться через півтора року після завершення строку її дії та подається на розгляд Кабінету Міністрів України.

Показники моніторингу Стратегії та досягнення її цілей наведені у [додатках 3 і 4](#).

Додаток до Стратегії	1
-------------------------	---

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТИПИ ТЕРИТОРІЙ

Додаток до Стратегії	2
-------------------------	---

ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ, що забезпечують досягнення стратегічних цілей

Стратегічна ціль I

“Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”.

Оперативна ціль 1

“Стимулювання центрів економічного розвитку (агломерації, міста)”

Завдання за напрямом “Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст”

1. Створення законодавчої основи функціонування та розвитку агломерацій, забезпечення збалансованого просторового розвитку територій, що входять до їх складу.
2. Забезпечення всебічного сприяння реіндустріалізації агломерацій та великих міст на основі інновацій (техніки та технологій) вищих технологічних устроїв, формування міських та регіональних економічних кластерів, що спрямовано на ефективне використання ресурсів території, її комплексний розвиток та становлення інноваційної економіки держави.
3. Забезпечення використання потенціалу закладів вищої освіти для інноваційного розвитку агломерацій.
4. Формування в агломераціях та великих містах потужних науково-технологічних, медичних центрів з використанням потенціалу закладів вищої освіти, науково-дослідних інститутів, бізнесу з розбудовою відповідної інфраструктури.
5. Забезпечення підтримки створення ІТ-кластерів у агломераціях та великих містах, що мають необхідний потенціал та інфраструктуру.
6. Забезпечення організації приміського транспорту в агломераціях та великих містах і прилеглих територіях з урахуванням маятникової міграції.
7. Запровадження стратегічного планування розвитку транспортних систем агломерацій та великих міст з урахуванням принципів сталої мобільності.
8. Формування ефективної мережі закладів дошкільної та позашкільної освіти, загальної середньої освіти, зокрема шляхом впровадження профільної середньої освіти, що забезпечить ліцеї академічного та професійного спрямування, сприяння розвитку приватних закладів дошкільної освіти.
9. Сприяння модернізації інфраструктури великих міст та впровадженню ефективного ресурсного менеджменту.
10. Забезпечення підтримки індустрії переробки та утилізації відходів, що використовує передові інноваційні технології.
11. Створення сприятливих умов для запровадження підходів циркулярної економіки у сфері житлово-комунального господарства.

12. Забезпечення повного покриття територій агломерацій, великих міст та населених пунктів, що межують з ними, сучасними засобами мобільного зв'язку і швидкісного інтернету з метою спрощення доступу громадян до адміністративних, соціальних і комерційних послуг.

Завдання за напрямом “Посилення використання потенціалу розвитку середніх та малих міст”

1. Удосконалення законодавчої та іншої нормативно-правової бази у сфері планування просторового розвитку, зокрема з урахуванням зміни клімату, стійкості до природних та техногенних катаклізмів.
2. Запровадження методики вивчення потреб ринку праці в регіонах та формування державного замовлення на підготовку фахівців відповідного напрямку для регіонів.
3. Поліпшення транспортного сполучення міст з регіональними центрами.
4. Забезпечення модернізації міської інфраструктури, що зменшує потребу у невідновлюваних ресурсах, створює стійкість до природних та техногенних катаклізмів, адаптує міську мережу до зміни клімату.
5. Сприяння розширенню зелених насаджень.
6. Стимулювання реновацій та ефективного використання залишених територій і виробничих об'єктів у містах.
7. Сприяння запровадженню інноваційних технологій у системи управління розвитком міст на засадах концепції розумного міста (Smart City).

Оперативна ціль 2

“Збереження навколишнього природного середовища та стале використання природних ресурсів, посилення можливостей розвитку територій, які потребують державної підтримки (макро- та мікрорівень)”

Завдання за напрямом “Відновлення та розбудова територій, структурна перебудова економік регіонів, що постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України”

1. Продовження виконання [Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України](#), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1071, до 2023 року, актуалізація та доповнення її новими заходами.
2. Визначення стратегічних орієнтирів та створення умов для послідовної зміни структури економіки, її диверсифікації з урахуванням можливостей розвитку діяльності з високою доданою вартістю та фокусування на унікальних можливостях, компетенціях, ресурсах регіонів і формування альтернативної економічної бази розвитку територій на інноваційній основі.
3. Забезпечення цільового спрямування державних капітальних вкладень у розвиток виробничої, комунікаційної, транспортної та соціальної інфраструктури, в тому числі шляхом розроблення та запровадження окремої державної програми відновлення інфраструктури на територіях, що постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.
4. Сприяння формуванню таких об'єктів інфраструктури розвитку підприємництва, як бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні та консалтингові центри, венчурні фонди.
5. Сприяння впровадженню інноваційних рішень у сфері видобутку вугілля, використання супутніх ресурсів (зокрема шахтного газу метану, технології підземної газифікації вугілля, шахтних вод тощо), створення належних умов для функціонування вітчизняної традиційної енергетики, стимулювання розвитку альтернативної енергетики.
6. Сприяння залученню інвестицій для розвитку інноваційного виробництва.
7. Забезпечення сталого водопостачання населених пунктів.
8. Забезпечення доступності соціальних сервісів та адміністративних послуг.
9. Забезпечення формування та утвердження оновленого іміджу Донецької та Луганської областей в Україні та за її межами з метою залучення інвестицій.
10. Забезпечення всіх соціальних закладів широкосмуговим інтернетом швидкістю від 100 Мбіт/с та облаштування відвідувачам та персоналу відкритих Wi-Fi зон.
11. Створення умов для розвитку рекреаційно-туристичних послуг на Азовському узбережжі та на усій території регіону.

12. Стимулювання інвестиційної діяльності з метою забезпечення участі підприємців, зокрема представників місцевого бізнесу, у відбудові підприємств та об'єктів інфраструктури.

13. Збільшення в інформаційному просторі контенту, спрямованого на інтеграцію жителів тимчасово окупованих територій до єдиного українського інформаційно-культурного простору.

14. Збільшення території покриття Донецької та Луганської областей наземним (аналоговим та цифровим) ефірним сигналом українських мовників.

15. Відновлення та розбудова транспортної інфраструктури на територіях, що постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

16. Створення якісної системи закладів громадського здоров'я та закладів охорони здоров'я, де надається третинна медична допомога, з урахуванням потреб населення кожного типу території.

Завдання за напрямом “Розвиток сільських територій”

1. Запровадження підтримки інтегрованих проектів розвитку сільських територій, обов'язковою складовою яких є забезпечення сільських населених пунктів водопостачанням та водовідведенням.

2. Стимулювання розвитку інформаційно-комунікаційних технологій на сільських територіях: забезпечення покриття 100 відсотків сільських територій фіксованим широкосмуговим доступом до Інтернету та 95 відсотків населення мобільним Інтернетом для можливості формування нових міжрегіональних зв'язків.

3. Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини.

4. Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на сільських територіях, насамперед віддалених та з низькою щільністю населення, шляхом використання фінансових, методичних та організаційних інструментів, у тому числі із забезпеченням доступного навчання підприємництву в режимі он-лайн, оф-лайн та змішаному форматі навчання,

а також розширення мережі центрів підтримки підприємництва “Дія. Бізнес” і надання, зокрема зазначеними центрами, фахових спеціалізованих консультацій, відвідування освітніх та консультативних подій, доступ до фінансування, партнерських та інвестиційних ресурсів, поліпшення комунікації між сільськими підприємцями та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

5. Сприяння розвитку туристичної інфраструктури на сільських територіях.
6. Поліпшення медичного обслуговування жителів сільських територій: запровадження практики диспансерних оглядів для жителів сільських територій, у тому числі із застосуванням мобільних пунктів, оснащених необхідним обладнанням.
7. Забезпечення сучасними технічними та інформаційно-програмними засобами для функціонування електронної системи охорони здоров’я.
8. Забезпечення належного матеріально-технічного оснащення закладів охорони здоров’я, зокрема службовим житлом та службовим автотранспортом, широкосмуговим доступом до Інтернету та сучасними технічними і інформаційно-програмними засобами для функціонування електронної системи охорони здоров’я.
9. Створення умов для стимулювання переселення на сільські території жителів міст, що планують розпочати провадження підприємницької діяльності.
10. Поліпшення умов транспортної доступності сільських населених пунктів до адміністративних центрів територіальних громад та найближчих міст з населенням понад 50 тис. осіб.
11. Приведення насамперед у належний стан автомобільних доріг, якими здійснюється довозення учнів до опорних закладів загальної середньої освіти, а також громадян до закладів охорони здоров’я.
12. Забезпечення у повному обсязі сільських населених пунктів шкільними автобусами, які відповідають необхідним технічним вимогам та безпековим вимогам.
13. Запровадження програми підвищення кваліфікації учителів (педагогічних працівників), фахівців у сфері освіти відповідно до потреб сучасної освіти та сучасних технологій здобуття освіти.

14. Запровадження у закладах загальної середньої освіти нових інтегрованих програм для учнів старших класів, що спрямовані на розвиток компетенцій, необхідних для самореалізації у сучасному світі.

15. Поліпшення матеріально-технічного оснащення закладів культури в обсязі, необхідному для дотримання мінімальних стандартів забезпечення населення якісними і доступними послугами у сфері культури та перетворення їх у центри культурного розвитку територіальних громад, що позитивно впливають на формування місцевої та загальноукраїнської ідентичності.

16. Проведення повної комп'ютеризації закладів загальної середньої освіти із залученням різних джерел фінансування, навчання педагогічних працівників цифрової грамотності.

17. Підвищення рівня цифрової грамотності населення сільських територій, зокрема шляхом реалізації проекту “Дія. Цифрова освіта”.

Завдання за напрямом “Створення умов для подальшого розвитку гірських територій українських Карпат”

1. Визначення пріоритетних напрямів розвитку гірських територій шляхом актуалізації [Державної програми розвитку регіону українських Карпат](#), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880.

2. Створення необхідних організаційних, правових та фінансових умов для сталого розвитку гірських територій українських Карпат, у тому числі шляхом забезпечення виконання [Державної програми розвитку регіону українських Карпат](#), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880, та вдосконалення механізмів її виконання.

3. Впровадження збалансованого природокористування, збереження та відновлення природних екосистем, управління екологічними ризиками, запобігання та подолання наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

4. Підвищення рівня доступності на території Українських Карпат шляхом розвитку транспортної, прикордонної та інформаційно-комунікаційної інфраструктури, підвищення рівня безпеки державного кордону.

5. Сприяння збереженню, відновленню і популяризації історико-культурної спадщини Українських Карпат, у тому числі нематеріальної.

6. Створення ефективної системи співпраці держав, регіонів і громад, що розташовані на території Карпатського макрорегіону, та проведення спільних дій в рамках міжрегіонального та транскордонного співробітництва.

7. Забезпечення активної участі та врахування інтересів України під час формування політик та інструментів ЄС у сфері розвитку Карпатського регіону, в тому числі у рамках підготовки та реалізації макрорегіональної Стратегії ЄС для Карпатського регіону.

Завдання за напрямом “Реалізація морського потенціалу для розвитку приморських регіонів та відтворення навколишнього природного середовища Азовського і Чорного морів”

1. Розроблення державної програми раціонального використання та захисту територій Азово-Чорноморського узбережжя, морських заток і лиманів.

2. Створення належної системи управління та відновлення прибережних та морських екосистем.

3. Підтримка реалізації інвестиційного проекту будівництва нового курорту на березі Чорного моря шляхом розбудови необхідної транспортної та інженерної інфраструктури.

4. Сприяння розвитку марикультури (промислового розведення та вирощування морських водних живих ресурсів) у прибережних районах, які не шкодять навколишньому природному середовищу.

5. Удосконалення транспортної логістики приморських регіонів, яка повинна забезпечити з'єднання населених пунктів курортного значення між собою та з обласними центрами, зокрема між Одесою, Миколаєвом, Херсоном, Запоріжжям, забезпечення безпечних та комфортних місцевих пасажирських перевезень.

6. Здійснення розбудови рекреаційно-туристичного потенціалу приморських територій на основі інклюзивності, широкого залучення територіальних громад до планування та реалізації проектів розвитку.

7. Використання креативних індустрій для розвитку приморських територій та продовження тривалості курортного сезону шляхом використання етнонаціонального різноманіття регіону, розвитку нових видів туризму.

8. Визначення в рамках розроблення проекту нової Генеральної схеми планування території України меж Азово-Чорноморського узбережжя і

проведення функціонального зонування, у тому числі з прилеглою морською акваторією.

9. Удосконалення правил забудови у приморських населених пунктах, що передбачають особливі вимоги до доступності берегової лінії, наявності зон відпочинку, необхідної інженерної інфраструктури.

10. Збільшення кількості і розміру територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення у лиманах і на узбережжі.

11. Підтримка проектів міжрегіональної співпраці приморських областей та територіальних громад, у сфері збереження навколишнього природного середовища та розвитку регіональної економіки, пов'язаної з використанням морської та прибережної зон.

12. Сприяння розвитку креативних індустрій, використанню туристичного потенціалу та етнонаціонального різноманіття регіону, розвитку нових видів туризму та створення нових туристичних локацій.

Завдання за напрямом “Соціально-економічна трансформація територій, де перебувають у стадії закриття вугледобувні та вуглепереробні підприємства”

1. Розроблення проекту Державної програми соціально-економічної трансформації територій, де перебувають у стадії закриття вугледобувні та вуглепереробні підприємства, на довгостроковий період та забезпечення її виконання.

2. Запровадження програм підвищення кваліфікації, перекваліфікації працівників вугледобувних та вуглепереробних підприємств та членів їх сімей, створення умов для отримання другої освіти тощо.

3. Сприяння розширенню соціальних програм та заходів підтримки вивільнених працівників на випадок безробіття протягом трьох років після втрати роботи.

4. Сприяння створенню нових робочих місць для працевлаштування працівників, які вивільняються з вугледобувних, вуглепереробних підприємств.

5. Спрощення умов та стимулювання започаткування і ведення малого і середнього бізнесу на територіях, де перебувають у стадії закриття вугледобувні та вуглепереробні підприємства. розроблення та

запровадження програми пільгового кредитування на відкриття власної справи для вивільнених працівників вугільної галузі та членів їх сімей.

6. Створення у разі потреби умов для переїзду вивільнених працівників та членів їх сімей до інших регіонів з метою працевлаштування (шляхом забезпечення доступності до соціальних, медичних, освітніх послуг на інших територіях, поліпшення житлових умов).

7. Сприяння розбудові інфраструктури (інженерної, цифрової, логістичної) територій для залучення інвестицій.

8. Запровадження механізму часткового покриття втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок закриття вугледобувних та вуглепереробних підприємств.

9. Запровадження дієвих механізмів активізації діяльності індустріальних парків на територіях, де перебувають у стадії закриття вугледобувні та вуглепереробні підприємства.

10. Залучення інших підприємств вугільної галузі до реалізації соціальних ініціатив та соціальних проектів на територіях, де перебувають у стадії закриття вугледобувні та вуглепереробні підприємства.

Завдання за напрямом “Протидія кризам на територіях з особливими проблемами розвитку (сільські території у несприятливих умовах, малі монофункціональні міста, прикордонні території у несприятливих умовах)”

1. Внесення змін до законодавства у сфері стимулювання розвитку регіонів у частині визначення типів проблемних територій, порядку та критеріїв визначення таких територій, розширення переліку інструментів та механізмів стимулювання їх розвитку.

2. Розроблення та забезпечення виконання державних програм комплексного розвитку проблемних територій, надання підтримки з розроблення та виконання регіональних програм підтримки розвитку проблемних територій у межах регіону.

3. Спрямування державних капітальних вкладень у розвиток інженерної комунікаційної, транспортної та соціальної інфраструктури проблемних територій відповідно до програм розвитку таких територій.

4. Забезпечення державної підтримки розвитку малого та середнього підприємництва, компенсації відсотків за кредитами для малих та середніх

підприємств, що створюють робочі місця на проблемних територіях, на умовах та в порядку, визначених Кабінетом Міністрів України, сприяння формуванню таких об'єктів інфраструктури розвитку підприємництва, як бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні та консалтингові центри, венчурні фонди.

5. Забезпечення цільового фінансування програм перекваліфікації та професійного розвитку трудових ресурсів, стимулювання міграції до таких територій, у тому числі виконання програм молодіжного житлового будівництва, надання житла відповідним спеціалістам, що переїжджають чи проживають на таких територіях.

6. Підтримка проектів відновлення та розвитку традиційних місцевих ремесел, створення унікальних регіональних продуктів, сприяння їх захисту та просуванню на вітчизняний та міжнародний ринки.

7. Підтримка диверсифікації сільськогосподарського виробництва, запровадження нових культур, розвиток тваринництва, утворення підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, що використовують нові інноваційні технології, застосування яких спрямовано на використання місцевої сировини та сприяє створенню на території нових робочих місць.

8. Запровадження державної підтримки переселення сімей на території з низькою щільністю населення.

Завдання за напрямом “Розвиток територій української частини Дунайського регіону та транскордонного співробітництва”

1. Забезпечення належного рівня участі представників України в заходах, що здійснюються в рамках Стратегії ЄС для Дунайського регіону, посилення координації з державами-учасницями зазначеної Стратегії з метою розроблення та реалізації спільних проектів.

2. Урахування у секторальних стратегіях пріоритетів Стратегії ЄС для Дунайського регіону у сферах розвитку транспортного сектору, аграрного виробництва, захисту навколишнього природного середовища, розвитку туризму, промоції та охорони культурної спадщини тощо.

3. Забезпечення активної участі у Конференції парламентарів Дунайського регіону.

4. Сприяння залученню коштів міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій для сприяння регіональному розвитку, зокрема у басейні річки Дунай.
5. Розроблення проекту Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на період до 2027 року та забезпечення її виконання.
6. Сприяння формуванню та розвитку транскордонних кластерів в Україні.
7. Запровадження механізмів підтримки транскордонних індустріальних та технологічних парків, економічних і промислових зон на території України з метою стимулювання регіонального економічного розвитку.
8. Забезпечення участі України у програмах прикордонного співробітництва на 2021-2027 роки за рахунок коштів ЄС.
9. Забезпечення взаємодії з ЄС щодо підготовки нових програм територіального співробітництва Східного партнерства.
10. Створення умов для соціально-економічного та екологічного розвитку територій української частини Дунайського регіону, що передбачає, зокрема, розвиток інфраструктури транспортного сполучення з придунайськими державами та перетину державного кордону, вирішення питання забезпечення якісним водопостачанням та протипаводкового захисту відповідних територій.

Завдання за напрямом “Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища”

1. Збільшення площі територій та об’єктів природно-заповідного фонду місцевого та загальнодержавного значення.
2. Створення природоохоронних територій міжнародного значення, у тому числі: підготовка номінації для створення нового біосферного резервату програми ЮНЕСКО “Людина і біосфера” в межах України та включення мережі печер гіпсового карсту Західної України до Попереднього [списку](#) [всесвітньої спадщини ЮНЕСКО](#) та підготовка відповідної номінації.
3. Здійснення заходів щодо забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання природоохоронних територій.
4. Стимулювання формування економічного середовища та розвитку сфери зайнятості населення навколо природоохоронних територій, у тому числі

визначення економічного механізму стимулювання створення та збереження природоохоронних територій.

5. Забезпечення охорони земель, відтворення екосистем, удосконалення структури земельних угідь та напрямів господарської діяльності з метою формування оптимального співвідношення земельних угідь, підтримання екологічної безпеки і рівноваги території та досягнення нейтрального рівня деградації земель.

6. Розроблення та впровадження комплексу заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату територій та найбільш вразливих галузей (сільського, лісового, водного господарства, охорони здоров'я та транспортної інфраструктури) та об'єктів інфраструктури, а також забезпечення розвитку об'єктів і територій національної екологічної мережі.

7. Забезпечення розвитку та удосконалення державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, створення центрів моніторингу навколишнього природного середовища.

8. Забезпечення розвитку екологічної освіти, просвітницької діяльності з метою формування культури споживання та поваги до навколишнього природного середовища, підвищення рівня поінформованості суспільства щодо значення, переваг та інструментів сталого споживання та виробництва, стану і цінностей біорізноманіття та заходів, які необхідно здійснити для його збереження.

9. Створення інформаційних еколого-освітніх центрів в установах природно-заповідного фонду, розширення мережі туристичних маршрутів і стежок у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України з використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб з інвалідністю.

10. Сприяння підвищенню рівня поінформованості населення про екосистемні послуги, у тому числі рекреаційні та освітні, які є доступними на природоохоронних територіях, з метою розвитку пов'язаного з ними бізнесу.

Оперативна ціль 3

“Створення умов для реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях в

український простір”, яку передбачається досягти шляхом виконання таких завдань:

1. Визначення стратегічних напрямів реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.
2. Здійснення комплексу заходів і процедур щодо відновлення повноцінної діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, територіальних органів центральних органів виконавчої влади, правоохоронних органів.
3. Відновлення пошкодженої інфраструктури (доріг, залізничної інфраструктури, електричних та водопровідних мереж).
4. Відновлення та забезпечення безперебійного енерго-, газо- та водопостачання об'єктів соціальної сфери, освіти, охорони здоров'я та промисловості.
5. Залучення до відновлювальних робіт вітчизняних підприємств та організацій на основі міжрегіональної співпраці та кооперації.
6. Створення умов для збільшення обсягу вітчизняних та іноземних інвестицій у розбудову та реконструкцію об'єктів інфраструктури.
7. Максимальне спрощення адміністративних процедур, що регулюють діяльність малого та середнього бізнесу.
8. Надання соціально-економічних стимулів для зростання інвестиційної активності та збільшення трудової зайнятості.
9. Забезпечення захисту національних інтересів та недопущення порушення конституційних прав і свобод громадян України на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях.
10. Забезпечення захисту і повноцінної реалізації національно-культурних, соціальних та політичних прав громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях або вимушено переселилися з них, у тому числі корінних народів та національних меншин.

Оперативна ціль 4

“Розвиток інфраструктури та цифрова трансформація регіонів”

У сфері цифрових комунікацій

1. Проведення реінжинірингу публічних послуг; удосконалення нормативно-правової бази, що регламентує механізм надання публічних послуг, та забезпечення їх впровадження через Єдиний державний веб-портал електронних послуг “Портал Дія”.
2. Забезпечення електронної взаємодії між національними реєстрами, реєстрами органів місцевого самоврядування, а також іншими електронними інформаційними ресурсами із синхронною швидкістю передачі даних не менше 100 Мбіт/с з дотриманням вимог щодо кібербезпеки.
3. Запровадження можливості отримання електронних послуг через смартфон та через мобільний додаток Єдиного державного веб-порталу електронних послуг “Портал Дія”, облаштування відкритих Wi-Fi зон у громадських місцях.
4. Забезпечення пріоритетного впровадження та розвиток системи електронного документообігу.
5. Забезпечення розвитку платформ та офіційних порталів органів місцевого самоврядування.
6. Впровадження та поширення в регіонах інтегрованої системи електронної ідентифікації “ID.GOV.UA”.
7. Сприяння створенню електронних комунальних та державних архівів та регіональних дата-центрів.
8. Забезпечення переведення пріоритетних публічних послуг, у тому числі відкритих даних та інструментів електронної демократії, в електронну форму.
9. Забезпечення доступності для осіб з інвалідністю з порушенням зору, слуху та мовлення офіційних веб-сайтів, реєстрів, інших ресурсів і електронних послуг, доступ до яких забезпечується через Інтернет, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, заснованих ними підприємств, установ та організацій, згідно з положенням ДСТУ ISO/IEC 40500:2015 “Інформаційні технології. Настанова з доступності веб-контенту W3C (WCAG) 2.0”.

10. Забезпечення доступності для осіб з порушенням зору, слуху та мовлення мобільного застосунку “Дія”.

11. Створення програмного забезпечення для доступу осіб з порушенням зору до україномовної текстової інформації на моніторі комп’ютера або дисплеї мобільного телефону.

У сфері цифрової інфраструктури

12. Забезпечення безперешкодного доступу до високошвидкісного Інтернету всіх населених пунктів (насамперед сільських та малих міст), створення умов для ринкової конкуренції між провайдерами.

13. Забезпечення підключення до грудня 2023 року 100 відсотків державних установ та соціальних закладів до широкосмугового Інтернету із швидкістю від 100 Мбіт/с.

14. Запровадження у приміщеннях державних органів, соціальних закладів та комунальних установ відкритих Wi-Fi зон для вільного під’єднання до Інтернету відвідувачами та працівниками.

15. Створення каналів для прокладення волоконно-оптичних кабелів зв’язку під час капітального ремонту доріг, фасадів будівель, створення нових житлових та виробничих зон, придорожного освітлення.

16. Впровадження використання систем відеоспостереження, контролю за якістю повітря, рівнем забруднення на будівлях державних органів, соціальних закладів та комунальних установ для створення загальнодержавної мережі фіксації подій та природних явищ.

17. Забезпечення покриття мобільним зв’язком міжнародних державних транспортних коридорів.

18. Забезпечення міжнародних транспортних переходів, аеропортів, автомобільних та залізничних вокзалів доступом до Інтернету та облаштування відкритих Wi-Fi зон для відвідувачів та персоналу.

19. Сприяння операторам в оформленні дозволів на розміщення телекомунікаційного обладнання, прокладення мереж, відведення земельних ділянок для розміщення радіовеж тощо.

20. Запровадження механізмів зменшення витрат операторів у регіонах з низьким рівнем покриттям мобільним зв’язком та Інтернетом.

21. Забезпечення цільового фінансування поширення Інтернету в державних установах, соціальних закладах, розміщених у віддалених населених пунктах або за їх межами.

Завдання за напрямом “Розвиток транспортної інфраструктури”

1. Розбудова мереж якісних автомобільних доріг загального користування державного значення відповідно до завдань, визначених [Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року](#), схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430.
2. Запровадження співфінансування суспільно важливих перевезень на автомобільному та залізничному транспорті у приміському та міжміському сполученні за маршрутами, що проходять територією кількох адміністративно-територіальних одиниць.
3. Розбудова мережі якісних автомобільних доріг загального користування місцевого значення.
4. Забезпечення розвитку мережі та модернізації регіональних аеропортів, які функціонуватимуть в єдиній системі з великими вітчизняними аеропортами-хабами.
5. Забезпечення розвитку мобільних поштових відділень, мереж поштоматів.
6. Сприяння розбудові та модернізації транспортної інфраструктури в зонах впливу міжнародних автомобільних доріг.

Завдання за напрямом “Розвиток інженерної інфраструктури”

1. Сприяння створенню моделі “енергоефективна громада”, спрямованої на першочергове впорядкування об’єктів комунальної власності з поступовим переходом до об’єктів житлового фонду, що надасть можливість ефективного використання бюджетів територіальних громад.
2. Створення умов для впровадження систем енергетичного менеджменту чи енергетичного моніторингу органів місцевого самоврядування та систем енергоменеджменту громадських будівель.
3. Впровадження енергоефективних заходів та технологій у секторах транспорту, промисловості, будівництва тощо.
4. Забезпечення запровадження комплексу заходів з розвитку, санації та ревіталізації систем централізованого водопостачання та централізованого

водовідведення, забезпечення доступності якісних послуг у цій сфері, зокрема шляхом будівництва нових систем з використанням новітніх технологій, реконструкції існуючих з урахуванням потреб територіальних громад.

5. Сприяння створенню мережі сміттєпереробних підприємств, проведенню роз'яснювальної роботи з підвищення рівня поінформованості населення щодо управління відходами.

6. Впровадження системи біологічного очищення побутових та промислових стоків на рівні територіальних громад для забезпечення екологічної безпеки.

7. Запровадження довгострокового планування ефективних систем централізованого теплопостачання міст у рамках розроблення та затвердження схем теплопостачання.

8. Забезпечення підвищення рівня поінформованості населення про реформу житлово-комунального господарства, про права та обов'язки споживачів, відносини з виконавцями послуг.

9. Забезпечення надання державної і муніципальної фінансової підтримки модернізації об'єктів житлово-комунального господарства, зокрема із застосуванням механізму енергосервісу, планування та реалізація проектів підвищення енергоефективності громадських будівель.

10. Сприяння запровадженню та подальшому веденню місцевих баз даних експлуатаційних та енергетичних показників громадських будівель та будівель житлового фонду, забезпечення їх інтеграції з національними базами з метою моніторингу та зменшення споживання комунальних послуг і видатків на їх оплату.

11. Створення умов щодо розвитку системи самоорганізації споживачів житлово-комунальних послуг об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, впровадження в Україні пілотних проектів на основі успішних світових практик господарювання у сфері житлово-комунального господарства та термомодернізації будівель житлового фонду, в тому числі тенденцій переходу до будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії.

12. Забезпечення системного навчання управителів та голів об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, сприяння створенню об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та їх асоціацій на рівні територіальних громад, областей, а також ресурсних центрів для

забезпечення обміну досвідом, надання інформаційно-методичної підтримки об'єднань співвласників багатоквартирних будинків.

13. Поширення практики застосування державно-приватного партнерства для залучення інвестицій у технічне переобладнання (модернізацію) інженерної інфраструктури житлово-комунального господарства (у тому числі впровадження сучасних технологій та обладнання у сфері водопостачання, водовідведення, теплопостачання, поводження з твердими побутовими відходами).

14. Забезпечення оновлення регіональних програм реформування житлово-комунального господарства з метою удосконалення системи управління житлово-комунальними послугами, скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів, поширення практики складення та реалізації муніципальних енергетичних планів та планів дій сталого енергетичного розвитку та клімату.

Завдання за напрямом “Розвиток соціальної інфраструктури”

1. Формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом модернізації існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей, зокрема забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду, у тому числі доглядової інфраструктури.

2. Забезпечення цифровізації системи надання послуг у сфері соціального захисту. впровадження системи електронного прийому документів та забезпечення можливості звернення за послугами у сфері соціального захисту через онлайн-сервіси.

3. Розроблення та впровадження механізмів, які стимулюватимуть бізнес до модернізації виробництва, поліпшення умов і безпеки праці, впровадження систем управління професійними ризиками, сертифікації на відповідність міжнародним стандартам.

4. Сприяння створенню функціонально та організаційно нових моделей закладів культури (центрів культурних послуг, центрів творчості, креативних хабів) для забезпечення діяльності митців, театральновидовищних закладів культури, незалежних театрів, музичних та художніх колективів, ансамблів.

5. Забезпечення доступності та пристосованості приміщень закладів соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, культури та інших закладів для всіх категорій населення, в тому числі осіб з інвалідністю.

6. Розроблення варіантів архітектурних проектів бібліотечних будівель, а також забезпечення бібліотек необхідним обладнанням, комп'ютерною технікою, програмними засобами, доступом до Інтернету швидкістю 100 Мбіт/с, щорічне оновлення бібліотечних фондів.

Завдання за напрямом “Розвиток інфраструктури безпеки”

1. Забезпечення врахування у регіональних програмах економічного і соціального розвитку або цільових програмах заходів щодо матеріально-технічного та фінансового забезпечення функціонування підрозділів територіальної оборони.

2. Сприяння утворенню у територіальних громадах центрів безпеки як інтегрованих структур з єдиною комунікацією відповідно до актів законодавства у сфері захисту населення і територій від пожеж та надзвичайних ситуацій, забезпечення громадського порядку, охорони здоров'я населення (з пожежно-рятувальними підрозділами, поліцейськими станціями та бригадами екстреної (швидкої) медичної допомоги).

3. Забезпечення організації виконання на базі центрів безпеки системи оповіщення населення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації.

4. Створення умов для співпраці територіальних громад з поліцейськими, закріпленими за поліцейськими ділянками в територіальних громадах, щодо охорони правопорядку та профілактики злочинів у територіальних громадах.

5. Розроблення типових вимог щодо належного забезпечення та функціонування центрів безпеки в територіальних громадах, у тому числі з вимогами щодо кваліфікації та професійного досвіду відповідних фахівців.

6. Забезпечення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців центрів безпеки.

7. Забезпечення модернізації, технічного переоснащення та приведення у відповідність з вимогами Директив ЄС регіональних систем гідрометеорологічних спостережень та спостережень за забрудненням навколишнього природного середовища.

8. Побудова Національної системи стійкості на регіональному рівні, запровадження новітніх підходів у сфері захисту об'єктів критичної інфраструктури.
9. Створення необхідних резервів сил та засобів, у тому числі матеріальних та фінансових резервів для реагування на кризові та надзвичайні ситуації і загрози.
10. Забезпечення утворення в регіональних та місцевих бюджетах резервних фондів для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціального характеру.
11. Сприяння утворенню підрозділів недержавної пожежної охорони у віддалених місцях або місцях концентрації пожежонебезпечних об'єктів та територій.
12. Забезпечення створення ситуаційних центрів, що взаємодіють з основними сферами міського господарства та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування для забезпечення швидкого реагування на події в населеному пункті.
13. Створення умов для розвитку інфраструктури кібербезпеки та кіберзахисту.

Завдання за напрямом “Розвиток інфраструктури надання адміністративних послуг”

1. Забезпечення розбудови мережі центрів надання адміністративних послуг і надання відповідної підтримки органам місцевого самоврядування для створення таких центрів, їх утримання, надання якісних послуг.
2. Забезпечення проведення реінжинірингу публічних послуг.
3. Удосконалення нормативно-правової бази, що регламентує механізм надання адміністративних та інших послуг, їх впровадження через Єдиний державний веб-портал електронних послуг “Дія”.

Оперативна ціль 5

“Формування єдиного освітнього, інформаційного, культурного простору в межах всієї території України”

Завдання за напрямом “Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади їх постійного перебування”

1. Удосконалення єдиної загальнодержавної інформаційної бази (реєстру) даних щодо наявних можливостей розміщення, працевлаштування та перенавчання (у разі потреби) внутрішньо переміщених осіб; удосконалення системи обміну інформацією між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, фіскальною службою та центрами зайнятості.
2. Сприяння посиленню взаємозв'язку регіональних центрів зайнятості з метою надання широких можливостей для працевлаштування внутрішньо переміщеним особам.
3. Сприяння проведенню інвентаризації об'єктів нерухомості та формування інформаційної бази на місцевому рівні з метою визначення наявних вільних приміщень, у тому числі таких, що за умови приведення до стану, придатного для проживання, можуть бути використані для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб.
4. Забезпечення створення житлового фонду соціального призначення і фонду житла для тимчасового проживання для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб.
5. Сприяння розвитку місцевих житлових програм, зокрема запровадженню кредитно-фінансових механізмів для забезпечення внутрішньо переміщених осіб постійним та доступним житлом з пільговими умовами фінансування будівництва та придбання житла. забезпечення можливостей для проживання у сільській місцевості внутрішньо переміщених осіб.
6. Стимулювання створення нових робочих місць для внутрішньо переміщених осіб, насамперед на підконтрольних Україні територіях Донецької та Луганської областей, у суміжних регіонах, а також в інших регіонах України.
7. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу серед внутрішньо переміщених осіб.
8. Забезпечення можливості зайнятості внутрішньо переміщених осіб, у тому числі жінок.

9. Забезпечення можливості для проведення професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації внутрішньо переміщених осіб з урахуванням економічної специфіки регіону, де вони перебувають, та актуальних потреб ринку праці.

Завдання за напрямом “Доступ до соціальних та публічних послуг громадян, які проживають на тимчасово окупованих територіях України, а також прилеглих до них територіях”

1. Забезпечення спрощення процедур і безперешкодного доступу громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях, до соціальних та публічних послуг.
2. Забезпечення безперешкодного доступу громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях, до отримання медичних послуг в інших регіонах України.
3. Забезпечення доступу для дітей та молоді з тимчасово окупованих територій України, які зазнали негативного впливу внаслідок збройної агресії Російської Федерації, до здобуття освіти, зокрема шляхом організації дистанційного навчання, утворення навчальних, підготовчих центрів та центрів з професійної підготовки.
4. Створення умов надання базових соціальних послуг громадянам України з тимчасово окупованих територій у межах інших регіонів України.
5. Забезпечення розвитку технологій дистанційного отримання соціальних та публічних послуг.
6. Удосконалення транспортного сполучення пунктів в'їзду - виїзду з тимчасово окупованих територій з найближчими центрами надання соціальних та публічних послуг, а також основними транспортними вузлами.
7. Забезпечення надання адміністративних послуг у населених пунктах біля контрольних пунктів в'їзду - виїзду з тимчасово окупованих територій, у тому числі з використанням віртуальних сервісів.
8. Сприяння створенню єдиного культурного простору України; створення умов для задоволення культурних потреб громадян, які проживають на тимчасово окупованих територіях України, а також прилеглих до них територіях.
9. Забезпечення пошуку нових та розвиток діючих інструментів діалогу між представниками різних соціальних та етнічних груп; створення умов для

формування толерантного суспільства з метою підтримки постійного діалогу безпосередньо між різними групами громадян, що проживають по різні сторони лінії розмежування.

10. Забезпечення можливості громадян, що проживають на тимчасово окупованих територіях, бути залученими до сфери фізичної культури і спорту.

11. Створення умов для розвитку технологій дистанційного отримання соціальних (зокрема навчання) та публічних послуг за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

12. Впровадження та сприяння розвитку базових навичок в інформаційно-цифровій культурі в позашкільних закладах освіти.

Завдання за напрямом “Посилення соціальної захищеності ветеранів війни та членів їх сімей у територіальних громадах за місцем їх постійного проживання (перебування)”

1. Забезпечення виконання програм перекваліфікації та професійного розвитку ветеранів війни та членів їх сімей, удосконалення соціальної сфери, житлового будівництва, у тому числі виконання програм будівництва та надання житла ветеранам війни та членам їх сімей.

2. Створення єдиного реєстру ветеранів війни.

3. Сприяння запровадженню кредитно-фінансових механізмів для забезпечення ветеранів війни та членів їх сімей постійним та доступним житлом з пільговими умовами фінансування будівництва та придбання житла.

4. Забезпечення можливості для проживання у сільській місцевості ветеранів війни та членів їх сімей, які цього бажають.

5. Стимулювання розвитку підприємницької ініціативи серед ветеранів війни та членів їх сімей.

6. Забезпечення можливості для професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації ветеранів війни та членів їх сімей з урахування економічних особливостей регіонів та актуальних потреб ринку праці.

Завдання за напрямом “Підтримка програм міжрегіональної кооперації та обмінів між регіонами України”

1. Забезпечення розвитку транскордонної, міжмуніципальної та макрорегіональної співпраці у сфері розроблення та реалізації спільних проектів сталого розвитку.
2. Посилення інституційного забезпечення міжрегіональної взаємодії, в тому числі з питань розроблення плану заходів щодо її ефективної реалізації, вирішення майнових та земельних суперечок.
3. Забезпечення проведення інформаційної кампанії та організації міжрегіональної співпраці щодо здійснення регіонами спільних заходів, спрямованих на розвиток економіки, туристично-рекреаційної сфери, транспортної інфраструктури, використання господарського комплексу, зменшення антропогенного навантаження на територію, впровадження сучасних технологій переробки та утилізації побутових і виробничих відходів, впровадження принципів інтегрованого управління територією.
4. Створення умов для стимулювання регіонів та територіальних громад до співробітництва та реалізації спільних міжрегіональних проектів.

Завдання за напрямом “Розвиток внутрішнього туризму”

1. Урегулювання на законодавчому рівні питання функціонування та розвитку нових видів туризму та забезпечення вимог безпеки під час надання туристичних послуг.
2. Створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури.
3. Сприяння впровадженню моделі комплексного територіального розвитку, управління та маркетингу туристичних дестинацій “Smart Tourist Destination” на регіональному та місцевому рівні.
4. Сприяння належному облаштуванню туристичних маршрутів та об’єктів туристичних відвідувань, їх цифровізації, створенню комфортних і безпечних умов для туристів (відпочивальників).
5. Забезпечення створення єдиного центру (порталу) безпеки туристів.
6. Сприяння інтеграції об’єктів культурної спадщини і територій, на яких вони розміщені, в міжнародні, національні та регіональні культурні і туристичні маршрути.
7. Забезпечення доступності об’єктів туристичної інфраструктури для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

8. Сприяння популяризації туристичного потенціалу регіонів і територіальних громад у державі та за кордоном.
9. Розбудова швидких та доступних мереж до національних природних парків з метою підвищення рівня їх туристичної привабливості.
10. Урегулювання на законодавчому рівні питання розвитку екскурсійної діяльності.
11. Розроблення та запровадження нової системи категоризації/сертифікації закладів розміщення, в тому числі хостелів.
12. Сприяння створенню та забезпеченню функціонування туристичного Інтернет-порталу про туристичні можливості регіонів та територіальних громад України.
13. Сприяння формуванню та реалізації конкурентоспроможних комплексних регіональних туристичних продуктів.
14. Сприяння формуванню регіональних туристичних брендів та їх просуванню всередині держави та на міжнародній арені, у тому числі з використанням сучасних цифрових та мережевих технологій.
15. Забезпечення розвитку інфраструктури курортів та рекреаційних територій шляхом удосконалення матеріально-технічної бази з використанням можливостей кластерних моделей, державно-приватного партнерства та соціального замовлення.
16. Сприяння удосконаленню інформаційної інфраструктури рекреаційних та туристичних послуг шляхом утворення в регіонах центрів туристичної інформації та популяризації туристичних продуктів.

Завдання за напрямом “Створення єдиного мовно-інформаційного простору”

1. Забезпечення проведення комплексу регіональних заходів, спрямованих на підтримку і популяризацію державної мови.
2. Сприяння створенню та діяльності мережі комунальних курсів з вивчення державної мови, зокрема в місцях компактного проживання національних меншин.

3. Сприяння розширенню сфери застосування української мови дітьми та молоддю як невід’ємного елемента національно-патріотичного виховання та засобу зміцнення державної єдності.

Завдання за напрямом “Формування української громадянської ідентичності населення на основі суспільно-державних (національних) цінностей шляхом розвитку загальнодержавної системи національно-патріотичного виховання”

1. Сприяння розвитку національно-патріотичного виховання населення на рівні регіонів, територіальних громад, зокрема шляхом створення та розширення мережі центрів національно-патріотичного виховання.
2. Створення умов для підвищення мобільності та соціальної інтегрованості населення, у тому числі дітей та молоді, шляхом проведення конкурсу та надання фінансової підтримки громадським об’єднанням на здійснення заходів та реалізацію проектів національно-патріотичного виховання.
3. Здійснення заходів щодо національно-патріотичного виховання та формування громадянської позиції дітей та молоді, які проживають у прикордонних районах України, а також на тимчасово окупованих територіях та у населених пунктах, що розташовані на лінії розмежування.

Оперативна ціль 6 “Ефективне використання економічного потенціалу культурної спадщини для сталого розвитку громад” передбачається досягнути шляхом виконання таких завдань:

Завдання за напрямом “Створення умов для ефективного використання економічного потенціалу культурної спадщини”

1. Удосконалення законодавчої та іншої нормативно-правової бази, що регулює правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини.
2. Гармонізація містобудівного та земельного законодавства із законодавством у сфері охорони культурної спадщини.
3. Формування національної інфраструктури даних культурної спадщини та культурних цінностей.
4. Активізація роботи з номінування об’єктів, цінність яких є унікальною та які належать до всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

5. Здійснення заходів з розроблення та прийняття в установленому порядку містобудівної документації історичних населених місць.
6. Створення системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері охорони і збереження об'єктів культурної спадщини.
7. Стимулювання розвитку державно-приватного партнерства у сфері охорони культурної спадщини.
8. Залучення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, територіальних громад та приватної ініціативи до виявлення та використання культурно-просвітницького, туристичного, економічного та іншого потенціалу культурної спадщини.
9. Включення об'єктів культурної спадщини України до національних і міжнародних туристичних маршрутів.
10. Забезпечення дотримання прав і врахування потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (універсальний дизайн) на об'єктах культурної спадщини України, включених до національних і міжнародних туристичних маршрутів.
11. Створення умов для підвищення туристичної привабливості міст, сіл та селищ з огляду на його історико-культурну спадщину з використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб з інвалідністю.
12. Сприяння розвитку туристично-екскурсійного руху та популяризації пам'яткоохоронної діяльності серед дітей та молоді.
13. Формування сприятливого інформаційного поля для охорони культурної спадщини.
14. Підготовка та видання підручників і навчально-методичних посібників для фахівців з пам'яткоохоронної та реставраційної справи.
15. Створення комунікаційних платформ та інформування українського суспільства, підвищення рівня поінформованості про необхідність охорони культурної спадщини, боротьби з вандалізмом.
16. Залучення громадськості до процесів управління та контролю в галузі охорони культурної спадщини, формування позитивної громадської думки щодо необхідності бережливого використання культурного надбання.

Завдання за напрямом “Збереження культурної спадщини та захист традиційного характеру середовища”

1. Здійснення заходів з реставрації пам’яток культурної спадщини.
2. Інтегрування питання охорони і збереження об’єктів культурної спадщини до програм культурного та соціально-економічного розвитку громад.
3. Забезпечення виконання програм у сфері підтримки культурної спадщини.
4. Забезпечення збереження історико-культурних заповідників та заповідних територій та їх розвиток.
5. Здійснення заходів із збереження територій історичних населених місць, пам’яток культурної спадщини, зон охорони, об’єктів всесвітньої спадщини, буферних зон, охоронюваних археологічних територій.
6. Стимулювання формування економічного середовища та розвитку сфери зайнятості населення навколо об’єктів культурної спадщини, у тому числі визначення економічного механізму стимулювання їх збереження.
7. Забезпечення охорони земель історико-культурного призначення та інших режимоутворювальних об’єктів у сфері охорони культурної спадщини.
8. Впровадження системи постійного моніторингу стану збереження об’єктів культурної спадщини.
9. Сприяння залученню недержавних форм інвестицій для забезпечення утримання пам’яток в належному стані і проведення необхідних робіт.
10. Забезпечення надання податкових пільг з метою збереження і розвитку культурної спадщини.
11. Сприяння залученню коштів міжнародної технічної допомоги та міжнародних організацій для збереження культурної спадщини у сфері охорони культурної спадщини.
12. Забезпечення посилення відповідальності юридичних та фізичних осіб за порушення вимог пам’яткоохоронного законодавства.
13. Створення умов для співпраці територіальних громад із поліцейськими щодо охорони культурної спадщини.
14. Запровадження процедур, що забезпечать прозорість надання адміністративних послуг у сфері охорони культурної спадщини.

Стратегічна ціль II

“Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”

Оперативна ціль 1

“Розвиток людського капіталу”

Завдання за напрямом “Підвищення якості і конкурентоспроможності вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти”

У сфері вищої та фахової передвищої освіти

1. Створення та запровадження механізму стимулювання зв'язків закладів освіти з промисловістю та бізнесом.
2. Активізація вивчення іноземних мов шляхом удосконалення соціокультурного компонента змісту іншомовної освіти.
3. Модернізація сфери вищої освіти шляхом застосування новітніх технологій та інновацій.
4. Залучення на постійній основі роботодавців до створення освітніх стандартів та програм.
5. Забезпечення формування обсягів регіонального замовлення на підготовку фахівців у закладах вищої освіти з урахуванням прогнозу забезпечення потреб регіонального ринку праці.
6. Створення у закладах вищої та фахової передвищої освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та забезпечення розумного пристосування.
7. Забезпечення на період до 2023 року закладів вищої та фахової передвищої освіти доступом до Інтернету із швидкістю від 100 Мбіт/с та облаштування відкритих Wi-Fi зон, збільшення кількості комп'ютерів у розрахунку на одного учня.
8. Створення реєстрів здобувачів освіти з використанням інтерфейсу прикладного програмування для зовнішніх інформаційних систем.

9. Підвищення рівня цифрової грамотності педагогічних працівників в результаті запровадження спеціальних навчальних програм.

У сфері професійної (професійно-технічної) освіти

10. Створення комунікаційної платформи всіх стейкхолдерів професійної (професійно-технічної) освіти в регіонах щодо поліпшення управління у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, підвищення якості освітніх послуг, визначення потреб регіональних ринків праці у кваліфікованій праці.

11. Створення умов для розвитку дуальної форми навчання з метою забезпечення зв'язку освітнього процесу з реальними вимогами роботодавців до компетентностей та кваліфікацій робітничих кадрів, залучення роботодавців до підготовки робітничих кадрів за дуальною формою здобуття освіти; посилення практико-орієнтованого змісту освіти для забезпечення відповідності потребам регіону у кваліфікованих робітничих кадрах.

12. Підвищення рівня цифрової грамотності педагогічних працівників, забезпечення постійного професійного розвитку керівників та інших педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

13. Забезпечення введення нових цифрових професій, запровадження пілотних проектів створення коледжів виключно з новими цифровими професіями.

14. Впровадження електронних освітніх систем для закладів професійно-технічної освіти (е-щоденників, е-журналів, е-документообігу, LMS тощо).

15. Створення реєстрів здобувачів освіти з використанням інтерфейсу прикладного програмування для зовнішніх інформаційних систем, збільшення кількості комп'ютерів у розрахунку на одного учня.

16. Поширення ефективних профорієнтаційних заходів у закладах загальної середньої освіти та соціальну рекламу для популяризації робітничих професій, підвищення престижності професійної (професійно-технічної) освіти.

Завдання за напрямом “Розвиток загальної середньої освіти”

1. Сприяння оптимізації мережі закладів освіти для поліпшення матеріально-технічної бази опорних закладів освіти з використанням засобів картографування та цифровізації.

2. Створення в кожному регіоні перспективної карти закладів загальної середньої освіти, визначення мережі закладів освіти, що надаватимуть послуги з профільного навчання професійного та академічного спрямування.
3. Забезпечення у першочерговому порядку необхідною дорожньою інфраструктурою місцевості, де розташовані заклади загальної середньої освіти; сприяння зменшенню нерівності надання освітніх послуг здобувачам освіти в сільській та міській місцевостях.
4. Створення та забезпечення функціонування системи оцінки якості освіти.
5. Забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників, у тому числі шляхом сприяння залученню міжнародної технічної допомоги, громадських організацій, інвесторів до реалізації проектів, спрямованих на розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, інших фахівців у сфері освіти у сільській місцевості.
6. Забезпечення 6337 закладів загальної середньої освіти доступом до Інтернету із швидкістю від 100 Мбіт/с та облаштування відкритих Wi-Fi зон.
7. Впровадження в освітній процес інформаційних технологій з метою поліпшення освітніх процесів у закладах освіти, забезпечення доступу до якісних навчальних матеріалів (е-підручників, онлайн-курсів, інтерактивних матеріалів, відео, 3Д-моделей, VR-лабораторій тощо), впровадження сучасних ефективних педагогічних методик та індивідуальних освітніх траєкторій, зниження бюрократичного навантаження та зменшення обсягу звітності у паперовому вигляді, оптимізація збору та аналізу інформації для повноцінної аналітики та управління змінами.
8. Впровадження на всіх рівнях освіти навчальних програм для ефективного формування сучасних цифрових навичок та запровадження цифрових навичок.
9. Створення на кожному рівні архітектури системи управління цифровізацією освіти, формування реєстрів здобувачів освіти з використанням інтерфейсу прикладного програмування для зовнішніх інформаційних систем, збільшення кількості комп'ютерів у розрахунку на одного учня.
10. Створення системи електронної реєстрації до закладів загальної середньої освіти.
11. Підвищення рівня цифрової грамотності педагогічних працівників.

12. Впровадження електронних освітніх систем для закладів загальної середньої (е-щоденників, е-журналів, е-документообігу, LMS тощо).

Завдання за напрямом “Розвиток дошкільної та позашкільної освіти”

1. Сприяння органам місцевого самоврядування в реалізації права дітей на здобуття дошкільної та позашкільної освіти.
2. Підвищення соціального статусу працівників, зокрема вихователів закладів дошкільної освіти, педагогів системи позашкільної освіти шляхом збільшення оплати праці, моральне заохочення та підвищення престижності праці.
3. Сприяння розвитку та розширенню мережі закладів дошкільної та позашкільної освіти шляхом запровадження альтернативних джерел фінансування, зокрема на засадах державно-приватного партнерства.
4. Оновлення змісту позашкільної освіти, забезпечення вибору індивідуальних освітніх траєкторій, відповідність змісту навчання потребам і запитам сучасного суспільства.
5. Забезпечення 9703 освітніх закладів доступом до Інтернету із швидкістю від 100 Мбіт/с та облаштування відкритих Wi-Fi зон.
6. Створення реєстрів здобувачів освіти з використанням інтерфейсу прикладного програмування для зовнішніх інформаційних систем.
7. Підвищення рівня цифрової грамотності педагогічних працівників.
8. Впровадження системи електронних черг до закладів дошкільної освіти.
9. Впровадження електронних освітніх систем для закладів позашкільної освіти (е-щоденники, е-журнали, е-документообіг, LMS тощо).

Завдання за напрямом “Забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами”

1. Створення у закладах освіти інклюзивного та безпечного освітнього середовища, універсального дизайну та забезпечення розумного пристосування.
2. Оновлення змісту спеціальної освіти.
3. Забезпечення супроводу під час інклюзивного навчання.

4. Забезпечення фізичної доступності освіти, у тому числі для осіб, які мають за віком здобувати дошкільну або загальну середню освіту, але не здобували її.

Завдання за напрямом “Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг”

1. Затвердження та забезпечення реалізації планів розвитку госпітальних округів облдержадміністраціями.
2. Проведення аудиту доступу населення до повного переліку послуг з первинної медичної допомоги та забезпечення розв’язання проблем доступності та спроможності мережі закладів для надання якісних медичних послуг.
3. Забезпечення розбудови спроможної мережі надавачів медичних послуг всіх форм власності.
4. Забезпечення розбудови телемедичної мережі для надання медичної допомоги пацієнтам у важкодоступних умовах.
5. Забезпечення доступу 100 відсотків закладів надання первинної медичної допомоги в сільській місцевості до Інтернету із швидкістю від 100 Мбіт/с та облаштування відкритих Wi-Fi зон.

Завдання за напрямом “Модернізація та розвиток системи екстреної медичної допомоги”

1. Забезпечення надання ефективної першої допомоги та удосконалення підходів до реагування на надзвичайні ситуації, що передбачає запровадження системи підготовки фахівців служб екстреної медичної допомоги, визначення механізмів оперативного залучення їх до надання першої допомоги у разі настання нещасного випадку або надзвичайної ситуації.
2. Здійснення заходів щодо створення реєстру фахівців служб екстреної медичної допомоги, забезпечення реалізації технічної можливості автоматично сповіщати їх про випадки невідкладних станів.
3. Запровадження ефективних маршрутів пацієнтів у невідкладних станах (формування оптимальних логістичних ланцюгів).
4. Створення умов для виклику екстреної медичної допомоги особами з порушенням слуху, зору та мовлення.

Завдання за напрямом “Формування здорової нації та створення належних умов для розвитку системи закладів фізичної культури і спорту, в тому числі для осіб з інвалідністю”

1. Забезпечення розвитку фізичної культури та спорту на рівні територіальних громад, зокрема шляхом розширення мережі закладів фізичної культури і спорту.
2. Забезпечення проведення інформаційної кампанії з популяризації здорового способу життя із залученням громадських об'єднань, державних та громадських діячів, відомих спортсменів та митців.
3. Здійснення заходів щодо модернізації наявної матеріально-технічної бази дитячо-юнацьких спортивних шкіл, облаштування її необхідним обладнанням та інвентарем з урахуванням сучасних вимог до організації навчально-тренувального процесу.
4. Сприяння створенню спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом.
5. Впровадження нових форм організації спортивної роботи шляхом створення спортивних клубів, комунальних центрів олімпійської підготовки, штатних команд резервного спорту.
6. Сприяння функціонуванню діючих та утворенню нових місцевих центрів з фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю, фізкультурно-спортивних та фізкультурно-реабілітаційних клубів для осіб з інвалідністю.
7. Здійснення організаційно-практичних заходів щодо залучення дітей з інвалідністю до занять фізичною культурою, спортом та фізкультурно-спортивною реабілітацією на місцях.
8. Здійснення заходів щодо збереження мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл для осіб з інвалідністю, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл для осіб з інвалідністю паралімпійського та дефлімпійського резерву, сприяння відкриттю нових відділень для дітей з інвалідністю у дитячо-юнацьких спортивних школах, у тому числі комунальної форми власності.
9. Забезпечення безперешкодного доступу осіб з інвалідністю до об'єктів фізкультурно-спортивного та реабілітаційного призначення.

Завдання за напрямом “Формування спроможного та всебічно розвинутого молодого покоління”

1. Створення сприятливих умов для інтелектуального самовдосконалення, самореалізації, творчого і особистісного розвитку молоді.
2. Сприяння професійній орієнтації, працевлаштуванню молоді, її самозайнятості, підвищенню рівня її конкурентоспроможності та професійного розвитку, отриманню відповідних компетентностей.
3. Сприяння розвитку громадянської освіти та підвищення рівня соціальної інтеграції молоді, формування її готовності та уміння діяти самостійно, бути відповідальними за свої дії, адекватно оцінювати і реагувати на процеси, що відбуваються в державі та світі.
4. Сприяння популяризації та утвердженню здорового способу життя молоді, організації її змістовного дозвілля, протидії поширенню у молодіжному середовищі соціально небезпечних захворювань, бережливого ставлення до навколишнього природного середовища.
5. Сприяння залученню молоді до волонтерської діяльності.
6. Сприяння залученню молоді до процесів розроблення, ухвалення та впровадження рішень на регіональному та місцевому рівні.
7. Сприяння розвитку та підвищення спроможності інститутів громадянського суспільства.
8. Сприяння розвитку молодіжних центрів та забезпеченню якості послуг, що ними надаються.
9. Сприяння здійсненню підготовки і підвищенню кваліфікації фахівців у молодіжній сфері.

Завдання за напрямом “Створення інклюзивного середовища”

1. Забезпечення дотримання прав і врахування потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення під час створення нових об’єктів фізичного оточення, товарів, робіт і послуг.
2. Забезпечення здійснення заходів щодо адаптації (розумного пристосування) існуючих об’єктів фізичного оточення, товарів, робіт і послуг до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Оперативна ціль 2

“Сприяння розвитку підприємництва, підтримка інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва”

Завдання за напрямом “Розвиток підприємництва”

1. Забезпечення виконання програм фінансової підтримки мікро- та малого підприємництва шляхом надання доступних кредитів.
2. Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, сприяння створенню стабільного та сприятливого середовища для започаткування і ведення підприємницької діяльності.
3. Створення умов для розширення спроможності органів місцевого самоврядування щодо фіскального стимулювання малого та середнього підприємництва шляхом регулювання ставок місцевих податків.
4. Забезпечення створення об’єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва (бізнес-інкубаторів, коворкінг-центрів, центрів підтримки бізнесу, стартап-центрів тощо).
5. Поширення практики утворення в регіонах центрів підтримки підприємництва на базі центрів надання адміністративних послуг у вигляді безоплатного отримання інформації та консультацій для підприємців, а також для осіб, які планують започаткувати власну справу.
6. Стимулювання відкриття центрів підтримки підприємництва разом з консалтинговими зонами “Дія. Бізнес” у територіальних громадах з метою розвитку бізнесу, збільшення надходження інвестицій.
7. Забезпечення врахування в регіональних стратегічних та програмних документах завдань та заходів щодо розвитку підприємництва з визначенням чітких дій та індикаторів ефективності.
8. Забезпечення використання та адміністрування національного порталу для підприємців “Дія. Бізнес” для інформування підприємців регіону про можливості в конкретному регіоні, а також про наявні організації підтримки бізнесу регіону. Сприяння проведенню публічного діалогу між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та підприємництвом.
9. Забезпечення популяризації розвитку підприємництва в регіонах шляхом впровадження освітніх програм з підприємництва у школах та закладах

вищої освіти, доступне (безоплатне) навчання для підприємців з використанням можливості безкоштовної онлайн-школи для підприємців “Дія. Бізнес”, а також проведення інформаційних кампаній, локальних подій та фестивалів “Купуй локальне”, що стимулюють розвиток малого та середнього підприємництва; впровадження програм “Великі маленьким” (співпраця великого бізнесу з малим та середнім підприємництвом).

10. Запровадження додаткових програм доступу до фінансування (мікрогранти) для малого та середнього підприємництва.

11. Створення сприятливих умов для розроблення та реалізації в регіонах інвестиційних проектів малого та середнього підприємництва.

Завдання за напрямом “Підтримка експорту”

1. Забезпечення поширення інформації для українських компаній та надання їм практичної допомоги в пошуку нових ринків збуту продукції.

2. Створення умов для підвищення рівня поінформованості щодо інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва (насамперед щодо доступу до фінансових ресурсів, технологій, ринків тощо).

3. Сприяння налагодженню ділових контактів та комерційних зв’язків із суб’єктами малого та середнього підприємництва зарубіжних країн та міжнародними інституціями.

4. Створення системи розвитку підприємницької компетенції та навичок у сфері експортної діяльності, в тому числі щодо виконання вимог до безпечності харчових продуктів та відповідності технічним регламентам промислової продукції.

5. Забезпечення підтримки малого та середнього підприємництва у створенні та зростанні експортно орієнтованого виробництва з високою доданою вартістю та у доступі малого та середнього підприємництва на зовнішній ринок шляхом створення та вдосконалення механізмів державної підтримки.

Завдання за напрямом “Розвиток креативних індустрій”

1. Запровадження новітніх освітніх підходів та форматів з посиленою прикладною орієнтацією, міждисциплінарним підходом, що пов’язані з інтелектуально місткими, виробничими та інноваційними видами підприємництва.

2. Забезпечення стимулювання та підтримки підприємництва, зокрема молодіжного, у креативних індустріях шляхом підвищення рівня компетентностей, полегшення доступу до фінансування та розширення систем наставництва.
3. Поширення практики утворення центрів розвитку креативної економіки в містах різного масштабу та з різними соціально-економічними умовами, зокрема на засадах державно-приватного партнерства.
4. Сприяння залученню донорів та міжнародних організацій до підтримки проектів розвитку людського капіталу та креативної економіки.
5. Забезпечення державної підтримки пілотних проектів розвитку креативної економіки та сприяння переходу від сировинно-експортної до виробничо-інноваційної економіки.
6. Сприяння створенню нових та посиленню спроможності діючих осередків розвитку креативної економіки (центрів, хабів, платформ, агенцій, мереж тощо) на місцевому та регіональному рівні із збереженням рівних та прозорих умов функціонування для осередків усіх форм власності.
7. Створення умов для посилення залученості креативних індустрій до підвищення доданої вартості продукції інших галузей та секторів економіки шляхом створення нових продуктів, інтелектуальної власності та підсилення інноваційних процесів.
8. Сприяння посиленню спроможності закладів культури до міжсекторної взаємодії, зокрема з операторами креативних індустрій, створення нових культурних продуктів та диверсифікації доходів.
9. Забезпечення стимулювання попиту та сприяння розвитку місцевих ринків для креативних індустрій через маркетингові та просвітницькі кампанії, публічні закупівлі та ініціативи об'єднань підприємців та міжсекторних платформ.

Оперативна ціль 3

“Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій”

1. Проведення оцінки інвестиційного потенціалу регіонів та забезпечення формування галузевих пріоритетів на основі власних конкурентних переваг з урахуванням затвердженої документації просторового планування.

2. Сприяння застосуванню доступних на регіональному та місцевому рівні засобів стимулювання інвесторів: підключення до мереж, забезпечення під'їзних шляхів, надання земельних ділянок у порядку, визначеному земельним законодавством, приміщень тощо.
3. Запровадження планування створення та розвитку інвестиційних зон, підтримки створення чи використання наявних промислових майданчиків, ефективне планування перспективних інвестиційних проектів.
4. Запровадження проведення моніторингу бізнес-середовища та зменшення кількості виявлених бар'єрів для інвестування.
5. Поширення практик маркетингової підтримки на регіональному рівні, впровадження комплексу інструментів територіального маркетингу, у тому числі шляхом розроблення регіональних маркетингових стратегій і брендів.
6. Запровадження системи комплексного професійного супроводження та обслуговування інвесторів, яке відповідає загальноприйнятим стандартам.
7. Створення умов для ефективного використання економічного потенціалу культурної спадщини для сталого розвитку регіонів та територіальних громад.
8. Запровадження механізму стимулювання реставрації та ревіталізації об'єктів культурної спадщини, вивчення елементів нематеріальної культурної спадщини як інвестиційно привабливих ресурсів для розвитку легкої та харчової промисловості, а також сфери гостинності.
9. Сприяння вирішенню проблемних питань діяльності інвесторів у регіонах.
10. Запровадження механізму популяризації інвестиційної привабливості регіонів.

Оперативна ціль 4

“Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів”

1. Сприяння переоснащенню виробництв на базі сучасних технологій, зокрема енергоефективних, ресурсозберігаючих та екологічно безпечних, зниження техногенного навантаження на регіональні екосистеми, підвищення ефективності використання сировини місцевого походження тощо.

2. Розроблення та впровадження дієвого механізму підтримки стартап-компаній.
3. Сприяння утворенню та підтримці існуючих бізнес-інкубаторів, що здійснюють підтримку суб'єктів малого та середнього підприємництва, які розробляють та впроваджують інновації на початковій стадії їх розвитку, інноваційних кластерів, що об'єднують юридичних осіб - резидентів та фізичних осіб - підприємців, які провадять інноваційну діяльність, центрів трансферу технологій.
4. Сприяння розвитку регіональних систем інноваційної інфраструктури (наукові та технопарки, технополіси тощо).

Оперативна ціль 5

“Сталий розвиток промисловості”

1. Розроблення та впровадження механізму державної фінансової підтримки проектів регіонального розвитку, що передбачають розвиток пріоритетних видів економічної діяльності, визначених на засадах смарт-спеціалізації (у тому числі обласними та Київською міською держадміністраціями відповідно до методики смарт-спеціалізації ЄС) та передбачених у регіональних стратегіях розвитку (далі - проекти смарт-спеціалізації).
2. Впровадження інструментів підтримки участі малого та середнього підприємництва у проектах смарт-спеціалізації.
3. Забезпечення приєднання всіх регіонів України до Європейської платформи смарт-спеціалізації (S3 Platform) з метою відкриття доступу регіонам України до інструментів платформи.
4. Створення та впровадження механізму надання пріоритетної підтримки розвитку виробництв, які створюють нові робочі місця на основі використання місцевих ресурсів, базуючися на ресурсоощадних технологіях, передбачають розміщення в регіонах промислових потужностей з виробництва енергоефективного обладнання та будівельних матеріалів.
5. Визначення та облаштування відповідної інфраструктури територій, у межах яких суб'єкти господарювання можуть провадити виробничу діяльність, шляхом:
 - 1) передбачення у проектах містобудівної документації відповідного рівня промислових зон, промислових районів, груп підприємств або розташованих окремо підприємств, зокрема територій, на яких

розміщена інноваційна інфраструктура, індустріальні парки, з урахуванням їх спеціалізації та транспортної доступності;

2) врахування у містобудівній документації інвестиційних планів постачальників ресурсів (електроенергія, водопостачання і водовідведення, газопостачання).

6. Стимулювання активізації співробітництва між закладами вищої освіти, науковими установами та підприємництвом, а також запровадження інструментів підтримки інноваційної діяльності.

7. Сприяння створенню регіональних, міжрегіональних та національних кластерів світового рівня, а також інтернаціоналізації кластерних ініціатив.

8. Стимулювання проведення регіональних кластерних досліджень з метою визначення пріоритетних напрямів створення кластерів у сфері промисловості та підтримки найбільш перспективних проектів.

9. Забезпечення поширення в Україні найкращих практик та міжнародного досвіду створення кластерів.

10. Забезпечення узгодження регіональних стратегій розвитку із секторальними стратегічними документами.

Стратегічна ціль III

“Розбудова ефективного багаторівневого врядування” включає такі оперативні цілі.

Оперативна ціль 1

“Формування ефективного місцевого самоврядування та органів державної влади на новій територіальній основі” на засадах нового адміністративно-територіального устрою України

1. Утворення спроможних територіальних громад на всій території України.

2. Забезпечення створення нової системи адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального рівня відповідно до європейських вимог та стандартів.

3. Забезпечення розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади шляхом розроблення проектів ухвалення та впровадження нової редакції Законів України [“Про місцеве самоврядування в Україні”](#), [“Про місцеві державні адміністрації”](#), внесення змін до відповідного законодавства.

4. Побудова системи ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування різних рівнів, спрямованої на комплексний розвиток територій регіонів та територіальних громад.

Оперативна ціль 2

“Формування горизонтальної та вертикальної координації державних секторальних політик та державної регіональної політики”

1. Забезпечення впровадження Цілей сталого розвитку на регіональному та місцевому рівні, що повинні бути інтегровані у формування політики на всіх рівнях у горизонтальній (галузеві програми та стратегії) та вертикальній (на базовому, субрегіональному, регіональному та макрорегіональному рівні, а також на рівні міжмуніципального співробітництва) площинах.

2. Розроблення та запровадження системи узгоджених критеріїв, у рамках яких визначаються соціальні, економічні та екологічні наслідки впливу пропонованої політики та відповідно можливість досягнення Цілей сталого розвитку на регіональному рівні.

3. Підвищення ефективності діяльності Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку.

4. Створення взаємопов’язаної системи планування просторового розвитку держави на основі оновленої Генеральної схеми планування території України та містобудівної документації регіонального і місцевого рівня.

5. Визначення механізму обов’язкового врахування рішень містобудівної документації на державному, регіональному та місцевому рівні під час виконання державних інвестиційних програм/заходів.

Оперативна ціль 3

“Побудова системи ефективного публічного інвестування на всіх рівняхрядування”

1. Удосконалення механізму фінансової підтримки розвитку регіонів та територіальних громад.

2. Підвищення ефективності використання коштів державного фонду регіонального розвитку.
3. Розширення переліку механізмів та форм публічно-приватного партнерства у частині розбудови соціальної інфраструктури за прикладом револьверних фондів на підтримку місцевих програм підвищення енергоефективності будівель.
4. Сприяння поширенню випуску муніципальних облігацій для забезпечення реалізації проектів, спрямованих на посилення економічної спроможності регіонів, територіальних громад.
5. Запровадження механізму незалежного оцінювання у процесі конкурсного відбору програм і проектів регіонального розвитку, що можуть фінансуватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Оперативна ціль 4

“Розбудова потенціалу суб’єктів державної регіональної політики” передбачається досягнути шляхом виконання таких завдань:

Завдання за напрямом “Забезпечення професійного розвитку посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад”

1. Створення належних умов для розвитку на засадах прозорості та доброчесної конкуренції ринку освітніх послуг у сфері професійного навчання посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.
2. Забезпечення організації підвищення кваліфікації посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад з питань, пов’язаних з реалізацією державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади, цифрового розвитку, електронного урядування та електронної демократії, стратегічних комунікацій, детінізації доходів тощо.
3. Залучення всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування до періодичного вивчення загальних потреб у професійному навчанні

посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб місцевого самоврядування.

4. Сприяння співпраці на регіональному рівні державних органів, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, програм міжнародної технічної допомоги, всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, установ, закладів різних форм власності, що надають освітні послуги у сфері професійного навчання посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.

5. Забезпечення упередження необґрунтованого відтоку кваліфікованих посадових осіб місцевих органів виконавчої влади у разі зміни системи місцевих органів виконавчої влади в рамках реформування адміністративно-територіального устрою України, в тому числі шляхом їх перекваліфікації.

Завдання за напрямом “Підвищення спроможності агенцій регіонального розвитку та інших інституцій місцевого розвитку”

1. Удосконалення законодавства щодо створення та функціонування агенцій регіонального розвитку, розширення переліку співзасновників агенцій регіонального розвитку в частині залучення до їх складу представників органів місцевого самоврядування, великих підприємств, бізнес-асоціацій, фінансових та банківських установ регіону, наукових установ та закладів вищої освіти, громадських організацій.

2. Сприяння формуванню системи гарантованого та збалансованого фінансування діяльності агенцій регіонального розвитку за рахунок співфінансування засновників, залучення агенцій до підготовки та виконання програм і проектів регіонального розвитку, добровільних внесків бізнесу та міжнародних організацій, надходжень від надання платних послуг, інших джерел, не заборонених законодавством.

3. Забезпечення методологічної та організаційної підтримки діяльності агенцій регіонального розвитку, що утворені відповідно до [Закону України](#) “Про засади державної регіональної політики”, а також інших інституцій місцевого розвитку в частині підвищення їх інституційної спроможності до ефективної реалізації державної регіональної політики.

Оперативна ціль 5 “Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації”

1. Проведення аналізу нормативно-правових актів у сфері регіонального розвитку та децентралізації з метою забезпечення їх узгодження з вимогами національного законодавства та міжнародними зобов'язаннями щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
2. Забезпечення застосування гендерного підходу до процесів стратегічного планування та формування бюджету на регіональному та місцевому рівні, залучення до цього процесу місцевих жіночих організацій, а також осіб, які зазнають різних форм дискримінації.
3. Забезпечення збору даних з розподілом за ознакою статі, віком, місцем проживання та іншими необхідними ознаками для їх врахування під час розроблення програм і планів регіонального та місцевого розвитку, а також формування бюджетів.
4. Сприяння облаштуванню інфраструктури територіальних громад на засадах доступності для батьків з дітьми.
5. Здійснення заходів щодо протидії та запобігання домашньому насильству та насильству за ознакою статі шляхом координації зусиль усіх заінтересованих сторін на національному, регіональному та місцевому рівні.
6. Забезпечення створення платформи для координації та партнерства з метою сприяння обміну знаннями та досвідом у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків між різними адміністративними рівнями у співпраці з ключовими заінтересованими сторонами та партнерами.
7. Створення умов для підвищення потенціалу Мінрегіону, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій та органів місцевого самоврядування щодо інтеграції гендерного підходу у стратегічне та бюджетне планування, реалізацію, моніторинг та оцінювання політики регіонального розвитку.
8. Запровадження системи моніторингу та оцінювання регіонального та місцевого розвитку, орієнтованої на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, дотримання прав людини, у тому числі шляхом розрахунку та застосування індексу гендерної нерівності та регіонального індексу гендерного розвитку як коригуючих факторів, пов'язаних з розрахунком регіонального індексу людського розвитку в Україні на основі методології Програми розвитку ООН.

Оперативна ціль 6 “Розбудова системи інформаційно-аналітичного забезпечення та розвиток управлінських навичок для прийняття рішень, що базуються на об’єктивних даних та просторовому плануванні”

1. Визначення потреб у даних з різних інформаційних джерел, які необхідні органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у процесі ухвалення рішень щодо реалізації державної регіональної політики, державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій розвитку.
2. Забезпечення інтегрування даних з різних інформаційних джерел для проведення моніторингу та оцінки розвитку регіонів та територіальних громад у єдину геоінформаційну систему, що розроблена та функціонує за стандартами відповідних баз даних у державах - членах ЄС. Концентрація ресурсів для створення та забезпечення функціонування такої єдиної геоінформаційної системи.
3. Створення єдиної системи проведення статистичних спостережень та збору і подання інформації на рівні територіальних громад.
4. Забезпечення доступу органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування до даних з різних інформаційних джерел з урахуванням вимог щодо захисту конфіденційності інформації для формування та моніторингу регіональної політики.
5. Забезпечення підвищення кваліфікації фахівців, які проводять аналіз статистичних та просторових даних за допомогою сучасного програмного забезпечення, здійснюють розроблення рекомендацій для супроводження процесу планування, моніторингу та оцінки регіонального розвитку.
6. Запровадження системи багаторівневого моніторингу Цілей сталого розвитку, що передбачає імплементацію на регіональному та місцевому рівні системи індикаторів Цілей сталого розвитку та механізмів збору, аналізу, оцінки, звітності.

ПОКАЗНИКИ
моніторингу реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Індикатор		Одиниця виміру показника	Територіальний рівень	Значення показника в базовому році	Проміжне та цільове значення показника у 2023 і 2027 роках	Джерело даних
1.	Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу	тис. гривень	1) Україна 2) усі регіони	(2018) 84,235	наближення рівня регіонів до рівня середнього в Україні збереження тенденції до зростання показника	Держстат

2.	Кількість регіонів, які мають показник валового регіонального продукту на душу населення нижчий, ніж 75 відсотків від середнього значення такого показника в Україні	одиниць	усі регіони	(2017) 12 *	наближення рівня регіонів до рівня середнього в Україні зменшення показника	-“-
----	--	---------	-------------	----------------	---	-----

* Волинська, Донецька, Житомирська, Івано-Франківська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька та Закарпатська області - менше 50 відсотків середнього рівня, а Луганська область - 20 відсотків.

Додаток
до Стратегії

4

ПОКАЗНИКИ

моніторингу досягнення цілей Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Індикатор	Одиниця виміру показника	Територіальний рівень	Значення показника в базовому році	Описове прогнозоване проміжне значення показника у 2023 році	Описове прогнозоване цільове значення показника у 2027 році	Джерело даних
-----------	--------------------------	-----------------------	------------------------------------	--	---	---------------

Ціль 1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах

1.	Відношення кількості робочої сили віком 15-70 років до загальної кількості населення відповідного віку	відсоткі в	1) Україна 2) середній показник для п'яти регіонів із найнижчим значенням показника (Волинська, Донецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська області)	(2019 рік) 1) 63,4 2) 59,6	1) показник не має тенденції до зменшення 2) наближення показника у регіонах до середнього і України	1) показник не має тенденції до зменшення 2) наближення показника у регіонах до середнього в Україні	Держстат
2.	Наявний дохід, у розрахунку на одну особу	гривень	1) Україна 2) середній показник для п'яти регіонів із	(2018 рік) 1) 57908,6 2) 35868,2	1) підтримання рівня 2) наближення рівня	1) підтримання рівня 2) наближення рівня	-“-

			найнижчим значенням показника (Донецька, Закарпатська, Луганська, Тернопільська, Чернівецька області)		регіонів до середнього рівня в Україні	регіонів до середнього рівня в Україні	
3.	Частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами на місяць нижче від фактичного прожиткового мінімуму	відсоткі в	1) Україна 2) середній показник для чотирьох регіонів, що мають найнижчі значення показника (Волинська, Рівненська, Сумська, Херсонська області)	(2018 рік) 1) 27,6 2) 39,7	збереження тенденції до зменшення	збереження тенденції до зменшення	Держстат

4.	Середньомісячна заробітна плата	гривень	1) Україна 2) показник для 4 регіонів, що мають найнижчі значення показника (Чернівецька, Херсонська, Чернігівська, Тернопільська області)	(2019 рік) 1) 10497 2) 8066 8187 8206 8275	тенденція до підвищення рівня середньомісячної заробітної плати у регіонах із найнижчим і значеннями показника до середнього рівня в Україні	тенденція до підвищення рівня середньомісячної заробітної плати у регіонах із найнижчим і значеннями показника до середнього рівня в Україні	-“-
5.	Забезпечення актуальною містобудівною документацією (розробленою після 2010 року)	відсотків	1) схеми планування територій областей 2) генеральні плани міст - обласних центрів	(2019 рік) 1) 70 2) 50 3) 48 4) 24 5) 23 6) 11	1-6) збереження тенденції до зростання	1-6) збереження тенденції до зростання	Мінрегіон

			3) генеральні плани міст обласного значення 4) генеральні плани міст районного значення 5) генеральні плани селищ міського типу 6) генеральні плани сіл та селищ				
5. 1.	Забезпечення актуальною містобудівною документацією (розробленою після 2010 року) з обов'язковим	-“-	1) схеми планування територій областей	(2019 рік) 1) 0 2) 0	1-5) забезпеченн я тенденції до зростання	1-5) забезпеченн я тенденції до зростання	Міндовкілля

	урахуванням рекомендацій щодо включення кліматичних питань до документів державного планування, які розміщені на веб-сторінці Міндовкілля за посиланням https://menr.gov.ua/news/34766.html		2) генеральні плани міст - обласних центрів 3) генеральні плани міст обласного значення 4) генеральні плани міст районного значення 5) генеральні плани селищ міського типу 6) генеральні плани сіл та селищ	3) 0 4) 0 5) 0 6) 0,5	6) збереження тенденції до зростання	6) збереження тенденції до зростання	
--	--	--	---	---	---	---	--

6.	Частка територій та об'єктів природно-заповідного фонду у відношенні до площі держави (регіону)	відсоткі в	1) Україна 2) регіони, значення показника в базовому році	(2019 рік) 1) 6,8 2) максимум - 21,2 (м. Київ), мінімум - 2,26 (Вінницька область)	збереження тенденції до зростання	збереження тенденції до зростання у кожній області для досягнення показника 15 відсотків до 2027 року	Міндовкілля
7.	Частка площі територій національної екологічної мережі у загальній території України	-“-	1) Україна 2) регіони	(2018 рік) 38,16	забезпечення тенденції до зростання	збереження тенденції до зростання у кожній області	-“-
8.	Лісистість території України	-“-	1) Україна 2) регіони	(2018 рік) 15,9	забезпечення тенденції до зростання	збереження тенденції до зростання в кожній області з урахуванням показників регіональних нормативів	-“-

						оптимальної лісистості для досягнення показника щонайменше 17 відсотків	
9.	Частка площі орних земель (ріллі) у загальній території України	відсоткі в	1) Україна 2) регіони	(1 січня 2018 р.) 53,9	забезпечення тенденції до зменшення	збереження тенденції до зменшення у кожній області з урахуванням регіональних особливостей	облдерж-адміністрації Держгеокадастр Міндовкілля
10.	Частка площі сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) у загальній території України	-“-	1) Україна 2) регіони	(1 січня 2018 р.) 13	забезпечення тенденції до збільшення	збереження тенденції до збільшення у кожній області з урахуванням регіональних	-“-

						особливосте й	
11	Вміст органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь	-“-	1) Україна 2) регіони	(2015 рік) (у середньому в Україні - 3,16 у розрізі зон: Полісся - 2,33; Лісостеп - 3,21; Степ - 3,45)	забезпечення тенденції до збільшення	збереження тенденції до збільшення	Міндовкілля інші центральні органи виконавчої влади
12	Площа відновлених земель та екосистем, площа рекультивованих земель та земель, на яких здійснюються заходи з консервації	гектарів	1) Україна 2) регіони	(2020 рік) дані відсутні	забезпечення тенденції до збільшення	збереження тенденції до збільшення	облдерж-адміністрації Держгеокадастр Міндовкілля

13 .	1) частка населення, що відвідує бібліотеки 2) частка населення, що відвідує культурні заходи протягом року 3) частка населення, що залучена до творчо-мистецької діяльності 4) частка населення, яке вважає, що в місці їх проживання достатньо можливостей для творчого та мистецького розвитку дітей	відсотків	Україна	(2018 рік)	підвищення рівня	збереження тенденції до збільшення	МКІП
				1) 41 2) 56 3) 39 4) 26			
14 .	Кількість пам'яток, на яких проведені ремонтно-реставраційні роботи	-“-	Україна	7	30	70	МКІП
15 .	Кількість унікальних об'єктів культурної спадщини України, включених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО		Україна	6	13	20	МКІП

Ціль 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів

16	Прямі іноземні інвестиції на душу населення на регіональному рівні	доларів США	1) Україна 2) середнє значення для трьох регіонів із найменшим рівнем (Чернівецька, Тернопільська, Кіровоградська області)	(2018 рік) 1) 767 2) 60,4	1) збереження тенденції до зростання 2) наближення рівня регіонів до середнього рівня в Україні	1) збереження тенденції до зростання 2) наближення рівня регіонів до середнього рівня в Україні	Національний банк
17	Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств	відсотків	1) Україна 2) регіони	(2017 рік) 1) 0,7 2) максимум - 2,4 (Запорізька область) мінімум - 0,1 (Хмельницька область)	1) припинення тенденції зниження та забезпечення тенденції зростання	1) відвернення тенденції зниження та забезпечення тенденції зростання	Держстат

				цька область)			
18 .	Щільність автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення з твердим покриттям	кіломет рів доріг на 1 тис. кв. кіломет рів територ ії	1) Україна 2) середній показник для чотирьох регіонів з найнижчим значенням показника (Херсонська , Миколаївсь ка, Луганська, Чернігівськ а область)	(2017 рік) 1) 277 2) 203,8	1) збереження тенденції до зростання 2) наближення рівня регіонів до середнього рівня в Україні	1) збереження тенденції до зростання 2) наближення рівня регіонів до середнього рівня в Україні	Укравтодор облдержадміні страції
19 .	Частка соціальних закладів (школи, центри надання адміністративних послуг, заклади первинної медичної допомоги, заклади вторинної медичної допомоги, заклади	відсоткі в	1) Україна 2) регіони	без оптичног о Інтернету в Україні: школи - 37 відсотків;	школи, заклади первинної та вторинної допомоги, центри надання адміністрат ивних	1) 100 2) 100	Мінцифри НКРЗІ

	професійно-технічної освіти, заклади культури, заклади соціального захисту населення, інклюзивно-ресурсні центри, пожежно-рятувальні команди, пожежно-рятувальні частини, відомчі заклади МВС, дошкільні навчальні заклади, спортивно-оздоровчі заклади), що використовують фіксований широкосмуговий доступ до Інтернету			інші заклади освіти - 70 відсотків; бібліотек и - 92 відсотків; спортивні та культурні заклади - 91 відсоток; міські ради - 24 відсотки; ЦНАПи - 54 відсотки; соціальні заклади - 77 відсотків;	послуг - 100 відсотків інші заклади 95 відсотків		
--	--	--	--	---	--	--	--

				заклади первинної меддопом оги - 82 відсотки; заклади вторинної меддопом оги - 37 відсотків; підрозділ и МВС/ДС НС - 92 відсотки.			
20	Частка населення, що має доступ до мобільних мереж 4G	відсоткі в	1) Україна 2) регіони	80	90	95	Мінцифри НКРЗІ
21	Рівень цифрової грамотності населення (рівень грамотності базовий або вище базового рівня)	-“-	1) Україна 2) регіони	47	55	70	Мінцифри (за методологією оцінки цифрових навичок, яка застосовується Європейською Комісією)

Ціль 3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування

22	Обсяг коштів державного фонду регіонального розвитку на відповідний бюджетний період відповідно до визначеного на законодавчому рівні	-“-	1) Україна	(2019 рік) 1) 83	100	100	Мінрегіон Мінфін
23	Кількість агенцій регіонального розвитку, утворених відповідно до вимог Закону України “Про засади державної регіональної політики”	одиниць	1) Україна	(2019 рік) 1) 20	забезпечення створення агенцій регіонального розвитку в кожному регіоні	забезпечення сталості функціонування	облдержадміністрації Мінрегіон